

Jaarrekening 2016

1.	INLEIDING.....	3
1.1	Saldo van de rekening 2016	3
1.1.1	Beleidsrekening 2016	4
1.1.2	Bedrijfsvoering 2016	4
1.2	Rechtmatigheid.....	4
1.3	Voorstel tot bestemming van het resultaat 2016.....	5
1.4	Het overzicht van baten en lasten	7
1.5	De balans.....	8
1.6	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	10
2.	TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	14
2.1	Steenwijkerlanders voelen zich welkom	14
2.2	Steenwijkerlanders voelen zich thuis	18
2.3	Steenwijkerlanders doen het samen	25
2.4	Steenwijkerlanders zijn actief.....	32
2.5	Financiën en bedrijfsvoering	34
2.6	Grondexploitaties	39
2.7	Overzicht algemene dekkingsmiddelen, dividend en beleggingen en onvoorzien	46
3.	TOELICHTING OP DE BALANS.....	48
3.1	Toelichting op de vaste activa.....	48
3.3	Toelichting op de vaste passiva	55
3.4	Toelichting op de vlottende passiva	56
3.5	Schatkistbankieren.....	59
3.6	Garanties.....	60
BIJLAGEN	62	
	Bijlage 1: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	62
	Bijlage 2: Investeren met gemeenten (IMG)	63
	Bijlage 3: Verloop reserves en voorzieningen.....	64
	Bijlage 4: Mutaties reserves per programma	65
	Bijlage 5: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves.....	68
	Bijlage 6: Afgesloten projecten.....	70
	Bijlage 7: Restantkredieten: Ten laste van reserves / Geactiveerde investeringen	72
	Bijlage 8: Mutaties in de reserves en voorzieningen	74
	Bijlage 9: SISA, verantwoording specifieke uitkeringen	79

1. Inleiding

Aan de Raad,

Hierbij bieden wij u de jaarrekening 2016 van de gemeente Steenwijkerland aan. Deze jaarrekening presenteert het geheel van alle gemeentelijke activiteiten.

Op grond van de gemeentewet (artikel 198) stelt de raad van de gemeente jaarlijks de rekening¹ vast in het jaar volgend op het afgesloten dienstjaar.

De gemeente Steenwijkerland valt onder repressief² toezicht. De jaarrekening moet uiterlijk 15 juli 2017 worden aangeboden bij de provincie Overijssel. Bij vaststelling van de rekening in de raadsvergadering van 4 juli 2017 voldoen wij aan deze voorwaarde.

1.1 Saldo van de rekening 2016

De jaarrekening van de gemeente Steenwijkerland geeft over het jaar 2016 na bestemming en met inachtneming van de consolidatie van de bedrijfsvoering een positief saldo van ruim € 4,0 miljoen, 3,18% van de lasten van de exploitatierekening.

Tabel 1.1 Concernresultaat Algemene Dienst 2016:

bedragen x € 1.000				
Saldo van de rekening	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Algemene Dienst				
Resultaat Algemene Dienst	36	3.497	3.546	49 V
Bedrijfsvoering				
Resultaat Bedrijfsvoering	-	-	837	837 V
waarvan t.g.v. Najaarsnota			- 340	- 340 N
Resultaat bedrijfsvoering	-	-	497	497 V
Resultaat	36	3.497	4.042	545 V

Het saldo van de rekening is positief. De reservepositie is evenwel lager dan vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt door de vele investeringen die ten laste van de reserves worden gebracht. Was ultimo 2015 de omvang van de reserves nog € 57,0 miljoen, ultimo 2016 is deze € 55,0 miljoen (inclusief rekeningresultaat 2016). Op basis van de door de raad beschikbaar gestelde kredieten ultimo 2016 neemt de reservepositie af naar € 50,5 miljoen.³

¹ De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het voorgeschreven Besluit Begroting en Verantwoording 2004 (BBV 2004) en gebaseerd op de programma's van de gemeente Steenwijkerland.

² Onder repressief toezicht wordt verstaan het toezicht achteraf door de provincie. Wordt niet voldaan aan de voorschriften dan zal er sprake zijn van preventief toezicht.

³ Op basis van de ultimo 2016 nog beschikbare en door de raad beschikbaar gestelde kredieten van € 4.585 miljoen, exclusief raadsbesluiten 2017.

1.1.1 Beleidsrekening 2016

De financiële resultaten 2016 per programma⁴ geven het volgende beeld te zien:

Tabel 1.2 Resultaten per programma 2016:

bedragen x € 1.000			
Resultaat per programma	Actuele Begroting	Rekening 2016	Vershil
1. Steenwijkerland'ANDERS' voelen zich welkom	- 4.279	- 4.676	- 397 N
2. Steenwijkerland'ANDERS' voelen zich thuis	- 28.443	- 30.711	- 2.267 N
3. Steenwijkerland'ANDERS' doen het samen	- 50.049	- 47.413	2.636 V
4. Steenwijkerland'ANDERS' zijn actief	- 2.054	- 2.028	27 V
5. Financiën en bedrijfsvoering	88.323	88.870	547 V
Resultaat	3.497	4.042	545 V

In hoofdstuk 2 wordt per programma een analyse weergegeven.

Op 11 april jl. heeft de raad, overeenkomstig de uitgangspunten van de nota budgetbeheer, ingestemd met overheveling van diverse budgetten naar het jaar 2017 (te bestemmen). Deze overheveling maakt onderdeel uit van de rekening 2016. In de analyse per programma is met deze bestemming al rekening gehouden.

1.1.2 Bedrijfsvoering 2016

Het bedrijfsresultaat 2016 sluit met een positief saldo van ruim € 850.000. Onderstaand overzicht geeft u inzicht in het resultaat 2016 per afdeling.

Tabel 1.3 Resultaat 2016 per afdeling:

bedragen x € 1.000			
Bedrijfsvoering	Prognose Afd. rapp. voorjaar	Prognose Afd. rapp. najaar	Rekening 2016
Directie / Concernstaf	100	140	223
Ondersteuning	141	300	473
Openbare Werken	- 150	- 150	- 105
Maatschappelijke Ontwikkeling	-	50	134
Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling	-	-	- 23
Inwoners en Ondernemers	-	-	135
Afronding	-	-	
Resultaat bedrijfsvoering	91	340	837
Ten gunste van de Algemene Dienst (Najaarsnota)		- 340	- 340
Resultaat bedrijfsvoering	91	-	497

1.2 Rechtmatigheid

De rechtmatigheid wordt getoetst aan de hand van het door de raad vastgestelde normenkader.

Bij een aantal programma's is sprake van een overschrijding van het budget. Deze overschrijdingen zijn toegelicht en passen binnen het bestaande beleid van de gemeente Steenwijkerland hetgeen inhoudt dat er geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheid.

⁴ Inclusief grondexploitatie

Op 1 januari 2015 zijn taken in het kader van de decentralisaties naar gemeenten overgedragen. Begin 2015 is dit gepaard gegaan met allerlei problemen in de betalingen van de PGB's door de Sociale verzekeringsbank (SVB). Landelijk is er voor gekozen dat de prioriteit op continuering van de zorg is komen te liggen. Ook het achterblijven van een landelijk protocol van verantwoording voor zorginstellingen heeft lang op zich laten wachten. Begin februari 2016 zijn de laatste aanwijzingen van de VNG en de Nederlandse Bond van Accountants (NBA) ontvangen, waarbij de getrouwheid van de betalingen voorrang heeft gekregen boven de rechtmatigheid. Ook voor onze gemeente heeft dit de nodige consequenties. Controleverklaringen van de zorginstellingen, SVB en overige partijen vormen de basis voor het oordeel van onze controleverklaring. Gezien de problematiek in 2015 en 2016 en het uitblijven van duidelijke afspraken en de uitloop van declaraties tot en met 15 maart 2017 heeft ertoe geleid dat ondanks alle inspanningen dit gevolgen heeft voor de inhoud van onze verklaring.

1.3 Voorstel tot bestemming van het resultaat 2016

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2016:

- Een bedrag van € 88.900 toe te voegen aan de reserve vaste buffer
- Een bedrag van € 183.000 beschikbaar te stellen aan de IGSD voor besteding aan re-integratieactiviteiten
- Een bedrag van afgerond € 3.770.000 toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

1. Norm vaste Buffer

De gemeente Steenwijkerland hanteert een norm van 10% voor het opvangen van risico's. Ultimo 2016 bedraagt deze norm op grond van de nota reserves en voorzieningen:

		bedragen x € 1.000
Norm Algemene reserve vaste buffer		31-dec-2016
Grondslag normbepaling		
Algemene uitkering uit gemeentefonds		42.877
Uitkering deelfonds sociaal domein		25.983
Opbrengst Onroerende-zaakbelasting		6.782
Totaal Grondslag normbepaling		75.642
Afwijking t.o.v. norm		
Norm 10%		7.564
Algemene reserve per ultimo 2016		7.475
Afwijking t.o.v. norm (lager)		- 89

Ultimo 2016 is de omvang van de reserve € 7.475 miljoen, bijna € 89.000 onder de door de raad gestelde norm van 10%. Voorgesteld wordt om deze aan te vullen tot de norm.

2. Participatiebudget

In het jaar 2016 is door de gemeente Steenwijkerland over de periode 2012-2015 een bedrag van € 373.000 aan btw terugontvangen. Deze teruggave heeft betrekking op betaalde btw over re-integratieactiviteiten uitgevoerd door de IGSD. De totale kosten van de re-integratieactiviteiten laten in 2016 een overschrijding zien van € 190.000. De betaalde btw is evenwel door de gemeente terugontvangen en niet door de IGSD. Per saldo blijft er een niet besteed budget van € 183.000 (€ 373.000 - € 190.000) over. Tot en met het jaar 2014 was het de verplichting om deze middelen terug te betalen aan het rijk.

Door de inwerkingtreding van de nieuwe Participatiewet ingaande het jaar 2015 is dit nu niet meer het geval. Teneinde de door het rijk beschikbaar gestelde middelen te besteden aan het daarvoor bestemde doel wordt voorgesteld om het resterende bedrag ter hoogte van € 183.000 in het jaar 2017 weer beschikbaar te stellen aan de IGSD voor de diverse re-integratieactiviteiten.

3. Algemene reserve vrij besteedbaar

Voorgesteld wordt om het resterende saldo van afgerond € 3.770.000 gunste van de Algemene reserve vrij besteedbaar te brengen.

Resumé :

Voorstel tot bestemming

bedragen x € 1.000	
Voorstel resultaatbestemming	Rekening 2016
1. Ten gunste van de Reserve vaste buffer	89
2. Inzet participatiebudget in 2017	183
3. Ten gunste van de Algemene Reserve vrij besteedbaar	3.770
Totaal voorstel resultaatbestemming	4.042

4. Voorziening riolering, baggeren

Ultimo 2016 is een bedrag van € 337.000 in de voorziening riolering gestort of niet uitgegeven. Dit heeft betrekking op een drietal projecten die vanwege het verbreed gemeentelijk rioleringsplan worden bekostigd uit de rioolrechten.

Deze projecten zijn:

- Beschoeiingen vaarwegen € 25.000
- Baggeren Blokzijl € 250.000
- Baggeren schouwsloten € 62.000

Ondanks het feit dat de nieuwe notitie riolering van de commissie BBV de mogelijkheid biedt om financiële voordelen ten gunste van het resultaat te brengen is dit niet gebeurd omdat wij blijven vasthouden aan het principe dat de door de burger opgebrachte middelen besteed dienen te worden voor dit doel. Wij stellen dan ook voor om de niet bestede projecten in 2017 uit te voeren en een bedrag van € 337.000 beschikbaar te stellen ten laste van de voorziening riolering.

1.4 Het overzicht van baten en lasten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	- 4.170	- 4.958	- 5.467	- 509 N
2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	- 48.533	- 52.628	- 47.627	5.002 V
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	- 65.026	- 69.910	- 66.812	3.098 V
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	- 3.200	- 4.494	- 3.202	1.292 V
5. Financiën en bedrijfsvoering	- 898	- 3.806	- 4.000	- 194 N
Totaal Lasten	- 121.828	- 135.796	- 127.108	8.688 V
Baten				
1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	624	594	844	250 V
2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	20.053	15.543	13.578	- 1.965 N
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	12.622	14.955	17.068	2.113 V
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	92	1.395	618	- 777 N
5. Financiën en bedrijfsvoering	88.877	91.456	93.021	1.565 V
Totaal Baten	122.268	123.942	125.128	1.186 V
Saldo van baten en lasten	441	- 11.854	- 1.979	9.875 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 2.951	- 13.385	- 15.844	- 2.459 N
Onttrekkingen	2.547	28.736	21.866	- 6.870 N
Mutatie reserves	- 405	15.351	6.021	- 9.329 N
Resultaat	36	3.497	4.042	545 V
Af: incidentele baten en lasten	- 920	50	- 3.681	- 3.731 N
Materieel resultaat	956	3.447	7.723	4.276 V

1.5 De balans

bedragen x € 1.000

Activa	31-dec-2015	31-dec-2016
Vaste Activa		
Immateriële vaste activa	-	-
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	-	-
Materiële vaste activa	92.165	91.341
Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut	200	192
Investerings met economisch nut	58.125	57.477
Investerings met econ.nut waarvoor een heffing kan worden geheven	33.120	33.090
Investerings met economisch nut in erfpacht uitgegeven	721	581
Financiële vaste activa	19.483	17.658
Kapitaalversteking aan deelnemingen	838	1.246
Kapitaalversteking aan gemeenschappelijke regelingen		
Leningen aan deelnemingen	4.655	3.011
Leningen aan openbare lichamen	300	225
Leningen aan woningbouwcorporaties	11.323	10.534
Overige langlopende leningen	2.366	2.642
Totaal vaste activa	111.648	108.998
Vlottende Activa		
Voorraden	24.444	20.742
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	24.444	20.742
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	13.182	10.334
Vorderingen op openbare lichamen	7.842	6.660
Overige vorderingen	5.340	3.674
Liquide middelen	61	60
Kas- en banksaldi	61	60
Overlopende activa	2.187	3.240
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	-	314
Nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	-	804
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	2.187	2.122
Totaal vlottende activa	39.875	34.377
Totaal Activa	151.523	143.375
Niet uit balans blijken rechten	-	4.130

bedragen x € 1.000

Passiva	31-dec-2015	31-dec-2016
Vaste passiva		
Eigen Vermogen	57.011	55.032
Algemene reserves	24.485	28.495
Bestemmingsreserves	26.999	22.495
Resultaat boekjaar	5.528	4.042
Voorzieningen	5.398	6.633
Voorzieningen	5.398	6.633
Vaste Schuld met een rentetypische looptijd > 1 jaar	71.739	66.498
Onderhandse leningen van binnenl. banken en overige fin. instellingen	71.674	66.432
Waarborgsommen	65	65
Totaal vaste passiva	134.148	128.163
Vlottende Passiva		
Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd < 1 jaar	11.316	10.270
Overige kasgeldleningen	-	2.500
Banksaldi	4.629	736
Overige schulden	6.687	7.034
Overlopende passiva	6.060	4.942
Ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	-	1.142
Ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	-	425
Nog te betalen bedragen	4.254	3.162
Overige vooruitontvangen bedragen	1.806	212
Totaal vlottende passiva	17.375	15.212
Totaal Passiva	151.523	143.375
Gewaarborgde leningen	215.572	206.980

1.6 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1.6.1 Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt, tenzij garantstellingen zijn afgegeven.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming; te weten vier jaar. Indien sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

1.6.2 Balans

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringsbijdragen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden overeenkomstig de nota 'Afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen gemeente Steenwijkerland' niet geactiveerd. Met ingang van 2016 worden bijdragen aan activa van derden onder de immateriële vaste activa geadministreerd.

Materiële vaste activa met economisch nut.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

De overige investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair (of annuïtair bij uitzondering) afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen

rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die **vóór** 2004 gedaan zijn, in het desbetreffende verslagjaar, soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Op de waarde van activa met economisch nut mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringssubsidies en andere bijdragen van derden mogen wel in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Het college van burgemeester en wethouders heeft de 'Nota afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen gemeente Steenwijkerland 2009⁵' vastgesteld. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn overeenkomstig deze nota, tenzij het college van B&W met instemming van de gemeenteraad bewust is afgeweken van de afschrijvingstabel.

Hoofdpijnen afschrijvingstermijnen	Termijn
• Grond en sloopwerken	30 jaar
• Kabels en leidingen	30 jaar
• Rioleringen	60 jaar
• Speelvoorzieningen	10 jaar
• Waterwerken, Binnenhavens, Wegen verhard , Openbare verlichting, Monumenten, Begraafplaatsen	30 jaar
• Gebouwen (opstallen)/ Onderwijshuisvesting	40-60 jaar
• Gronden	0 jaar
• Wegen open verharding, Openbaar Groen, Parkeerterreinen, Toplaag sportterreinen	20 jaar
• Onderlaag sportterreinen	40 jaar

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken.

Vlottende activa

Voorraden

Toekomstige aankopen voor bouwgrondontwikkeling zullen in eerste instantie onder de materiële vaste activa (MVA) worden opgenomen. Nadat de raad een besluit heeft genomen om de gronden in exploitatie te nemen worden deze onder de voorraden in de balans gepresenteerd.

⁵ Op 14 april 2009 heeft het college van B&W de nota Afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen aangepast. De inwerkingtreding is 1 januari 2010.

De als 'onderhanden werken' (bouwgrond in exploitatie, BIE) opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede rentekosten en de administratie- en beheerskosten minus de verkregen verkoopopbrengsten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Deze winst wordt berekend met in achtneming van de kaders van de door de raad op 8 december 2015 vastgestelde nota grond -en ontwikkelbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening is bepaald op basis van de geschatte inningskansen. Dividenduitkeringen van deelnemingen worden opgenomen in het jaar dat de deelneming een besluit tot dividenduitkering neemt.

Toelichting onzekerheid eigen bijdrage WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatievoorziening van het CAK naar de gemeente is om privacy redenen beperkt. Hierdoor kan de gemeente niet de juistheid en volledigheid op persoonsniveau en op totaalniveau van de eigen bijdragen vaststellen. In de kadernota rechtmatigheid 2016 van de commissie BBV geeft deze commissie aan dat de wetgever in feite bepaald heeft dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdrage geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeente geen zekerheid omtrent de omvang en de hoogte van de eigen bijdrage kan krijgen. In de jaarrekening is dus sprake van een onzekerheid ten aanzien van deze eigen bijdrage, ook al ligt de oorzaak hiervan niet bij de gemeente.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Reserves

De reserves worden tegen nominale waarde opgenomen

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Onder de voorzieningen zijn ook opgenomen de voorziening riolering en afvalverwijdering omdat dit door derden verkregen middelen zijn. De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en pensioenbetalingen van voormalige bestuurders is gebaseerd op de meest recente overlevingstabel van het Actuarieel Genootschap 2016 en een gemiddeld rentetarief van 1,15%.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vennootschapsbelasting

Door de onzekerheid over de definitieve financiële balanspositie en de definitieve afspraak met de belastingdienst bestaat er ten aanzien van de schuldpositie nog een onzekerheid. In de rekening is geen bedrag als schuld opgenomen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Tussen het einde van het boekjaar en de vaststelling van de jaarrekening hebben zich de volgende gebeurtenissen voorgedaan, die van belang zijn voor het inzicht van de financiële positie van de gemeente Steenwijkerland en die niet zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Op 13 december 2016 heeft de raad van de gemeente Steenwijkerland bij amendement besloten tot het garanderen van een door de BNG te verstrekken lening van maximaal € 650.000 aan de Stichting 't Olde Maat Uus. Op 20 december 2016 heeft het college van burgemeester en wethouders besloten om onherroepelijk en onvoorwaardelijk borg te staan voor alle verplichtingen uit hoofde van deze lening. De verstrekking van de lening door de BNG en de waarborg door de gemeente Steenwijkerland is begin 2017 tot stand gekomen.

2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De presentatie van de rekening geschiedt overeenkomstig de aan ons opgelegde voorschriften, het zogenaamde Besluit Begroting en Verantwoording 2004 en is per programma opgebouwd.

In de toelichtingen zijn alle afwijkingen van minimaal € 20.000 of 10% van het budget vermeld. Dit heeft tot gevolg dat enkele malen een bedrag in de rekening wordt toegelicht.

2.1 Steenwijkerlanders voelen zich welkom

De lasten en baten van het programma Steenwijkerlanders voelen zich welkom:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 4.170	- 4.958	- 5.467	- 509 N
Baten	624	594	844	250 V
Saldo van baten en lasten	- 3.546	- 4.364	- 4.623	- 259 N
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	- 130	- 130 N
Onttrekkingen	-	85	77	- 8 N
Mutatie reserves	-	85	- 53	- 138 N
Resultaat	- 3.546	- 4.279	- 4.676	- 397 N
Af: Incidentele baten en lasten	- 75	- 545	- 1.363	- 818 N
Materieel resultaat	- 3.471	- 3.734	- 3.313	421 V

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Burgemeester en Wethouders	- 526 N
Kadaster	41 V
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	22 V
Overige kleine afwijkingen	66 V
Totaal afwijkingen	- 397 N

Burgemeester en wethouders

Het financiële nadeel van € 526.000 bestaat uit 4 onderdelen:

1. Pensioenoverdracht bestuurders

Zoals al in de rekening 2015 aangekondigd zal een verdere daling van de rente gevolgen hebben voor de noodzakelijke omvang van deze voorziening. In de Najaarsnota 2016 is, ook gezien de daling van de rente, al een waarschuwing van een financieel nadeel afgegeven.

Begin december 2016 zijn wij op de hoogte gesteld van de actueel te hanteren rente. Voor de berekeningen van de omvang van de voorziening moet gebruik gemaakt worden van de rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen. Dit is een set van rentes die afhankelijk zijn van de looptijd die worden gepubliceerd door de DNB. In de rekening 2015 was deze rekenrente gemiddeld nog 2,2%. Het gemiddelde percentage over 2016 is uitgekomen op 1,15%.

Op grond van de APPA-regeling hebben bestuurders de mogelijkheid om pensioenverplichtingen over te brengen naar een ander pensioenfonds. Doen ze dit niet dan betaalt de gemeente het pensioen. Indien wel wordt overgestapt naar een ander pensioenfonds, dan is een afkoopsom verschuldigd. Deze afkoopsom wordt berekend op basis van de meest recente overlevingstabel van het Actuarieel Genootschap 2016 en de stand van bovenvermelde rekenrente. Door de daling van de rente is nu een hogere voorziening noodzakelijk. Het nadeel voor de rekening bedraagt € 540.000.

2. Voorziening wachtgeld voormalige bestuurders

In 2016 is als gevolg van het afscheid van twee bestuurders een wachtgeldverplichting ontstaan. De lasten moeten voor de gehele resterende periode in een voorziening gestort worden. Bij de Najaarsnota was een omvang van € 485.000 voorlopig berekend. De exacte berekening ultimo 2016 komt uit op een bedrag van € 432.000, € 53.000 lager dan voorheen was voorzien.

3. Betaling pensioenen voormalige bestuurders

Dit onderdeel bestaat uit twee onderdelen. Pensioenbetalingen ontstaan na 1-1-2015 en pensioenbetalingen ontstaan voor 1-1-2015. In 2015 zijn hiervoor de BBV⁶ voorschriften aangepast.

Voor pensioenbetalingen ontstaan na 1-1-2015 geldt hetzelfde regime als bij pensioenoverdracht. Ook hierbij wordt gebruik gemaakt van een extern opgemaakte berekening die is gebaseerd op de meest recente overlevingstabel van het Actuarieel Genootschap 2016 en de stand van bovenvermelde rekenrente. Door deze ontwikkeling is ook op dit onderdeel een hogere voorziening benodigd. Het nadeel voor de rekening bedraagt € 56.000.

Voor de pensioenbetaling ontstaan voor 1-1-2015 wordt jaarlijks, en niet voor de gehele periode, begroot. Vanwege het overlijden van voormalige bestuurders zijn deze lasten € 18.000 lager dan begroot.

4. Overige kosten

Het resterende nadeel van € 1.000 wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere reiskosten / verzekeringspremies en de wettelijk verplichte bijdrage in de begeleiding van afgetreden bestuurders naar werk.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke- en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Steenwijkerland van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de gemeente Steenwijkerland is € 179.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

⁶ Besluit Begroting en Verantwoording

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1

Bezoldiging topfunctionarissen	S.S. Weistra	A. Ten Hoff
Gegevens 2016		
Functie(s)	Secretaris	Griffier
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,8	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging 2016		
Beloning	97.155	88.118
Belastbare onkostenvergoedingen	471	411
Beloningen betaalbaar op termijn	14.710	11.921
Totaal bezoldiging 2016	112.336	100.450
Individuele WNT - maximum 2016		
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015		
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	0,9444/ 1,0 / 0,8	1,0
Bezoldiging 2015		
Beloning	101.361	86.444
Belastbare onkostenvergoedingen	780	203
Beloningen betaalbaar op termijn	14.534	12.375
Totaal bezoldiging 2015	116.675	99.022
Individueel WNT-maximum 2015		
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.

De beloning is inclusief werkgeverspremies.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Kadaster

Er is een overschot op het budget van € 41.000. Het budget voor kadaster bestaat enerzijds uit structureel geld, waarbij een bedrag is overgebleven omdat er minder geld is uitgegeven voor luchtfoto's en cartering. Anderzijds is er nog een eenmalig budget wat beschikbaar is gesteld voor het project BGT waar geld is overgebleven.

Bestuursondersteuning raad en rekenkamer

In de rekening 2016 is een bedrag van € 22.000 overgebleven. Dit voordeel wordt voor een bedrag van € 10.000 veroorzaakt door de terugvordering van een onbenut deel van de fractievergoedingen, € 6.000 door inkomsten vanwege detachering en € 3.000 door lagere kosten van de rekenkamercommissie. Daarnaast zijn er nog andere kleinere verschillen voor in totaal € 3.000.

Overheveling van budgetten 2016

Ultimo 2016 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2017 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 11 april 2017 door u vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2016.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten		Bedrag
Implementatie burgerzakensysteem		55
Afronding		-
Totaal bestemde budgetten		55

In de analyse van de beleidsproducten is met deze bestemming al rekening gehouden.

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- o Investerings met een dekking uit reserves die op grond van de regelgeving via de exploitatie worden verantwoord. (selectie nieuwe burgemeester, wooncampagne)
- o Dotatie in de voorzieningen voor betaling van pensioen en overdracht pensioen B&W van totaal € 691.000
- o Dotatie in de voorziening wachtgeldten voormalige bestuurders van € 432.000
- o Kosten van vervanging wegens ziekte van € 45.000

2.2 Steenwijkerlanders voelen zich thuis

De lasten en baten van het programma Steenwijkerlanders voelen zich thuis:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Vershil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 48.533	- 52.628	- 47.627	5.002 V
Baten	20.053	15.543	13.578	- 1.965 N
Saldo van baten en lasten	- 28.480	- 37.086	- 34.049	3.036 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 1.552	- 415	- 2.846	- 2.431 N
Onttrekkingen	526	9.058	6.185	- 2.873 N
Mutatie reserves	- 1.026	8.642	3.339	- 5.304 N
Resultaat	- 29.506	- 28.443	- 30.711	- 2.267 N
Af: Incidentele baten en lasten	-	- 9	- 1.490	- 1.481 N
Materieel resultaat	- 29.506	- 28.434	- 29.221	- 786 N

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Vershil
Wegen straten en pleinen	22 V
Gladheidsbestrijding	- 42 N
Openbare verlichting	- 78 N
Bruggen	33 V
Openbaar groen	- 57 N
Speelvoorzieningen	68 V
Kernenbeleid	56 V
Afvalverwijdering	71 V
Riolen en rioolgemaal	16 V
Milieubeheer	226 V
Woonbeleid	32 V
Omgevingsvergunningen	- 149 N
Grondzaken	- 67 N
Maatschappelijk vastgoed	- 239 N
Grondexploitatie / Algemene Reserve Grondexploitatie	- 2.150 N
Overige kleine afwijkingen	- 9 N
Totaal afwijkingen	- 2.267 N

Wegen straten en pleinen

Het budget voor wegen sluit met een overschot van € 7.000. De kosten voor straatmeubilair vallen € 9.000 lager uit dan begroot. De waterschapslasten vallen € 13.000 hoger uit dan begroot. Met name de inkomsten voor de vergoeding voor kabels en leidingen zorgen er voor dat er per saldo een voordeel is van € 22.000.

Gladheidsbestrijding

Er is een nadeel ontstaan van € 42.000. Dit heeft 3 oorzaken. Ten eerste komt dit door de inhuur van extra materiaal en mankracht voor de strooiroutes. Ten tweede komt dit doordat sinds 2 jaar wordt gewerkt met meetpunten (gladheid meldsysteem), hiervoor werden onderhoudskosten betaald. Ook zijn er in 2016 veel strooiacties geweest met als gevolg dat er meer zout is ingekocht.

Openbare verlichting

Het budget voor openbare verlichting sluit met een tekort van € 78.000. Op het budget voor onderhoud is een tekort van € 24.000, waarvan € 3.000 wordt veroorzaakt door lagere opbrengsten. De kosten voor elektriciteitsgebruik zijn € 54.000 hoger dan begroot. Nadat bij zowel de jaarrekening 2014 als ook de jaarrekening 2015 een overschot is ontstaan vallen de uitgaven dit jaar hoger uit dan begroot.

Oeververbindingen

Binnen oeververbindingen is een voordeel ontstaan van € 33.000. Er zijn twee projecten afgesloten met een nadeel, te weten het onderhoud van de Kooibrug en het bruggetje stadsgracht Nijenstede. Het uiteindelijke voordelige resultaat wordt veroorzaakt doordat een aantal bruggen in 2016 (waaronder brug Belt Schutsloot) niet gerealiseerd kon worden. Door veranderde regelgeving binnen het BBV dient hierop vanaf 2017 te worden afgeschreven. Hierdoor ontstaat in 2016 een eenmalig voordeel. Vanaf 2017 komen hier structurele kapitaallasten voor in de plaats.

Openbaar groen

Het budget voor openbaar groen sluit in 2016 met een tekort van € 57.000. Het reguliere budget voor openbaar groen sluit met een tekort van € 21.000 door extra renovatie van groenvakken in de gemeente. Het budget voor bermenonderhoud sluit met een tekort van € 25.000. Dit wordt veroorzaakt door met name meerwerk ten opzichte van het bestek. Ook waren er extra werkzaamheden noodzakelijk als gevolg van MOR-meldingen. Het contract met de NWG kende een tekort van € 10.000. Het extensief maaien van gras is € 9.000 hoger uitgevallen dan begroot. Op het budget voor onderhoud van het groen bij de begraafplaatsen zijn de uitgaven € 5.000 lager uitgevallen dan begroot. Daarnaast zijn de inkomsten voor activiteiten € 2.000 hoger dan begroot.

Speelvoorzieningen

Het budget voor speelvoorzieningen sluit met een overschot van € 68.000. Ook speelvoorzieningen werkt met een onderhoudsvoorziening. Een aanpassing op basis van een geactualiseerde onderhoudsplanning leidt tot een voordeel in de jaarrekening. Daarnaast is een bedrag van € 40.000 wat beschikbaar was voor initiatieven op het gebied van spelen niet benut.

Kernenbeleid

Er is een overschot ontstaan van € 56.000. De belangrijkste oorzaak zijn lagere kosten voor de "Werkplaats" dan voorzien.

Afval (en afvalstoffenheffing)

De baten en lasten van afval(stoffenheffing) zijn gesplitst. De lasten komen tot uitdrukking in dit programma, terwijl de opbrengsten in het programma Financiën en bedrijfsvoering worden toegelicht. De opbrengsten Afvalstoffenheffing zijn € 71.000 lager dan begroot. Dit nadeel wordt toegelicht en verrekend met het voordeel van € 342.000 op de afvalverwijderingskosten die in dit programma zijn opgenomen. Per saldo is het resultaat nihil omdat het positieve saldo van € 271.000 aan de voorziening reiniging wordt toegevoegd.

De kosten voor de ROVA vallen € 62.000 lager uit dan begroot. Met name de hoeveelheid restafval blijkt lager dan in de voorschotnota was opgenomen. De vergoeding voor de inzameling van Nedvang viel € 220.000 hoger uit dan begroot. De afvalscheidingsresultaten van de gemeente zijn bijzonder positief. De kosten voor de aanpak zwerfval vallen € 15.000 lager uit dan begroot. De afwikkeling van het "oude" VAOP contract heeft in 2016 plaatsgevonden. Per saldo is er minder ontvangen dan waarop was gerekend. Per saldo sluit het budget voor oud papier desondanks nog met een positief resultaat van € 18.000. Het budget voor afvalinzamelingsstructuur, wat is bestemd voor het onderhoud van ondergrondse inzamelingsystemen en het inrichten/aanpassen van containerverzamelaars sluit met een overschot van € 29.000.

Bijzondere baten

Bij de behandeling van de tarieven voor de afvalstoffenheffing is bij de Programmabegroting 2016-2019 reeds rekening gehouden met een storting van € 800.000 in verband met een eenmalige uitkering CV kapitaal Essent. Dit bedrag is uiteindelijk € 915.000 geworden. Daarnaast is er nog € 39.000 terug ontvangen van de verbrandingsbelasting.

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen Afval en afvalstoffenheffing		Verschil
Exploitatie Reiniging		
Afvalinzamelingstructuur		29 V
Lagere lasten inzameling oud papier		18 V
Subsidies afvalfonds		220 V
Kwijtschelding		-
Kosten aanpak zwerfval		15 V
Kosten inzameling ROVA		62 V
Diversen		- 2 N
Subtotaal Exploitatie		342 V
Lagere belastinginkomsten (Financiën en Bedrijfsvoering)		- 71 N
Bijzondere baten 2016		955 V
Resultaat 2016		1.226 V
Dotatie voorziening Reiniging		
Dotatie cf begroting		416 V
Resultaat Afval lasten 2016		342 V
Bijzondere baten 2016 Afval		955 V
Dotatie voorziening Reiniging		1.713 V
Onttrekking voorziening Reiniging		
Onttrekkingen conform begroting		- 766 N
Resultaat Afval baten 2016		- 71 N
Project "Duurzaam afvalbeheer"		- 46 N
Project "Mooi Schoon"		- 8 N
Afronding		-
Onttrekking voorziening Reiniging		- 891 N
Totaal mutatie voorziening Reiniging		822 V

Voor een volledig beeld geven wij de ontwikkelingen van de voorziening weer:

bedragen x € 1.000

Voorziening reiniging	Saldo 31-12-2015	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Aanwen- dingen	Saldo 31-12-2016
085 Egalisatievoorziening reiniging	349	1.713	- 891	-	1.171
Totaal	349	1.713	- 891	-	1.171

Na een daling vanaf 2013 van € 2.661.000 naar begin 2016 € 349.000 is de voorziening in 2016 sterk gestegen. Deze stijging naar € 1.171.000 is voor een groot deel het gevolg van de bijzondere baten van € 955.000 zoals hierboven beschreven.

Riolen en rioolgemalen

Evenals bij de afval(stoffenheffing) worden de lasten van de riolering toegelicht in dit programma en komen de opbrengsten tot uitdrukking in het programma Financiën en bedrijfsvoering.

Het exploitatieresultaat riolering valt uiteen in twee onderdelen, te weten het resultaat op de investeringen (kapitaallasten) en de overige exploitatiebudgetten.

Het resultaat op de kapitaallasten bedraagt positief € 22.000 en is toegevoegd aan de voorziening rioleringsinvesteringen.

Het overige exploitatieresultaat bedraagt € 51.000 positief. Aan belastinginkomsten is € 16.000 minder binnen gekomen dan begroot. Aan de uitgavenkant zit een voordeel van € 67.000. De budgetten voor riolering algemeen, strategische planvorming en onderhoud sluiten met een overschot. Per saldo positief € 97.000. Het voordeel bij onderhoud zit met name in een schadevergoeding die is ontvangen als gevolg van schade bij een project. Aan energielasten zijn de uitgaven € 27.000 hoger dan begroot. Daarnaast vallen ook de kosten voor onderzoek € 3.000 hoger uit dan begroot.

Naast bovengenoemde exploitatie komt het onderdeel water ten laste van de voorziening riolering (exploitatie). Hierop is een voordeel ontstaan van € 275.000. Op het onderhoudsbudget voor waterwegen zit een voordeel van € 25.000. Dit betreft uitgestelde onderhoudswerkzaamheden. Deze uitgaven zullen in 2017 nog plaatsvinden en dus in 2017 aan de voorziening worden onttrokken. Daarnaast wordt een voordeel van € 250.000 veroorzaakt doordat het project baggeren in Blokzijl nog niet is uitgevoerd. Ook deze uitgaven zullen in 2017 plaatsvinden waardoor deze uitgaven in 2017 aan de voorziening zullen worden onttrokken.

Daarnaast is ook het project baggeren in Vollenhove in 2016 niet voltooid. Hierdoor was de onttrekking uit de voorziening voor baggeren, schouwsloten en vaarwegen in 2016 geen € 270.000, maar € 208.000. Dit betekent dat € 62.000 in 2017 nog aan de voorziening zal worden onttrokken.

Teneinde bovengenoemde projecten voort te kunnen zetten in 2017 zal worden voorgesteld om een bedrag van € 337.000 beschikbaar te stellen ten laste van de voorziening riolering.

Het resultaat 2016 riolering en rioolrechten:

bedragen x € 1.000

Mutaties Voorziening Riolering (Investeren en Exploitatie)		Vershil
Dotaties		
Dotatie voorziening Riolering investeringen		
Kapitaallasten investeringen		22 V
Afronding		
Dotatie voorziening Riolering investeringen		22 V
Dotatie voorziening Riolering exploitatie		
Kwijtschelding		- 9 N
Vaarwegen / baggeren / schouw		275 V
Onderhoudslasten en planvorming		66 V
Onderzoek		- 3 N
Energie		- 27 N
Algemeen		40 V

bedragen x € 1.000

Mutaties Voorziening Riolering (Investerings en Exploitatie)		Verschil
Dotatie voorziening Riolering exploitatie		342 V
Totaal dotaties		364 V
Onttrekkingen		
Onttrekking voorziening Riolering exploitatie		
Lagere belastinginkomsten		- 16 N
Baggeren, schouwsloten en vaarwegen		- 208 N
Project Tukseweg		- 30 N
Project Overstortloggers		- 30 N
Onttrekking voorziening Riolering exploitatie		- 284 N
Onttrekkingen		
Onttrekking voorziening Riolering investeringen		
Onttrekking conform begroting		- 161 N
Onttrekking voorziening Riolering investeringen		- 161 N
Totaal Onttrekkingen		- 445 N
Totaal mutatie voorzieningen riolering		- 81 N

Voor een volledig beeld geven wij de ontwikkelingen van de voorzieningen weer:

bedragen x € 1.000

Voorziening riolering	Saldo 31-12-2015	Stortingen	Onttrekkingen	Aanwendingen	Saldo 31-12-2016
016 Voorziening riolering (investerings)	1.373	22	- 161	-	1.234
086 Voorziening riolering (exploitatie)	804	343	- 284	-	863
Totaal	2.177	364	- 445	-	2.097

In bovenstaande tabel zijn zowel de begrote onttrekkingen en dotaties⁷ opgenomen alsmede het resultaat 2016.

Milieubeheer

Binnen het product Milieubeheer is een voordeel ontstaan van € 226.000. Een bedrag van € 83.000 kan worden verklaard door inkomsten van RUD samenwerkingspartners die nog betrekking hadden op 2015. Het subsidiabele project energieloket (2013-2016) particulieren is afgesloten met een overschot van € 40.000. Voor bodemonderzoeken zijn geen uitgaven gedaan, terwijl hier € 40.000 voor was geraamd. Voor het project aanpak woningen zijn minder uitgaven noodzakelijk dan begroot, nl. € 31.000. Daarnaast zijn ook de uitgaven voor milieucommunicatie € 10.000 lager uitgevallen. In het kader van duurzaam bouwen komen geen uitgaven meer, en dit verklaart ook € 10.000. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere verschillen.

Woonbeleid

Binnen het woonbeleid is een overschot binnen de jaarrekening ontstaan ter hoogte van in totaal € 32.000. Het reguliere exploitatiebudget van € 20.000 is nauwelijks aangesproken. Daarentegen is het project Voorpoortplein Vollenhove wel overschreden met een bedrag van € 23.000. In het jaar 2017 worden nog

⁷ Conform primitieve begroting en bijstellingen in perspectiefnota en najaarsnota 2016

wel inkomsten gegenereerd. Op de diverse startersleningen is een voordeel ontstaan op de rente tot een bedrag van € 35.000.

Omgevingsvergunningen

Het negatieve verschil van € 149.000 is te verklaren door een lager aantal aanvragen dan verwacht in relatie tot de aard van de aanvragen (bouw of RO). Deze laatste factor is direct van invloed op de bouwsom en daarmee op de leges. Het aantal te verwachten aanvragen is sterk afhankelijk van diverse invloeden zoals de courantheid van de huizenmarkt, de financieel-economische omstandigheden van burgers en bedrijven etc. Om deze redenen is het goed mogelijk dat er achteraf verschillen ontstaan tussen de te verwachten en daadwerkelijke inkomsten hetgeen ook voor het jaar 2016 het geval is.

Grondzaken

De gemeente Steenwijkerland is in het bezit van diverse panden en gronden (vooral groenstroken). Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van het vastgoed dat in het bezit is van de gemeente. Scholen, gymzalen en peuterspeelzalen (gemeentelijk maatschappelijk vastgoed) die leeg komen te staan worden in principe verkocht. Dit geldt ook voor andere gemeentelijke panden, bijvoorbeeld woningen.

In de begroting is een netto voordeel (opbrengst, na aftrek van gemaakte kosten en resterende boekwaarden) uit de verkoop van gebouwen en gronden opgenomen ter hoogte van € 665.000. De uiteindelijke opbrengst uit de verkopen ligt € 67.000 lager op € 598.000. Hiervan heeft € 86.000 betrekking op grond en € 512.000 op gebouwen.

Maatschappelijk Vastgoed

In 2010 heeft de raad een voorziening Maatschappelijk Vastgoed ingesteld. Op basis van een 10 jarige prognose worden alle onderhoudslasten van opgenomen panden begroot. Elk jaar bij de vaststelling van de rekening wordt de omvang van deze voorziening herberekend op basis van de uitgaven van het lopende dienstjaar en de actualisatie van het meerjarig onderhoudsplan. Ultimo 2016 is deze berekening opgesteld voor de jaren 2017 tot en met 2026.

Op de uitgaven die niet gerelateerd zijn aan onderhoud is een tekort ontstaan van € 128.000. De energielasten zijn € 71.000 hoger uitgevallen dan begroot. Aan huurinkomsten is € 24.000 minder ontvangen dan begroot. Daarnaast zijn er ook hogere OZB uitgaven dan begroot voor € 8.000. Het overige tekort wordt veroorzaakt doordat er van de Meenthe huur is ontvangen voor drie kwartalen doordat de overeenkomst met de Meenthe in april is ingegaan. De begroting was gebaseerd op huurinkomsten voor het gehele jaar.

Daarnaast is er in de rekening 2016 een extra storting noodzakelijk geweest van € 111.000. Deze extra storting was benodigd door een aanpassing van de benodigde budgetten. Met name de Meenthe en de Zuidwester waar op termijn grotere investeringen noodzakelijk zijn zorgen er voor dat er extra geld dient te worden bijgestort.

Grondexploitatie / Algemene reserve grondexploitatie

Jaarlijks wordt de prognose van de complexen berekend. Onderdeel hiervan is dat aan het eind van het jaar bij de verschillende complexen verliezen en winsten zijn genomen. In 2016 is er voor een bedrag van € 2.259.000⁸ verlies en € 109.000 winst ten laste / ten gunste van de Algemene reserve grondexploitatie gebracht.

In maart 2016 is door de commissie BBV de notitie faciliterend grondbeleid verschenen. In deze notitie zijn aangepaste voorschriften weergegeven die gemeenten moeten naleven en verwerken in de rekening

⁸ Voor het totale beeld van de winst - en verliesneming verwijzen wij u naar paragraaf 2.6.1.

2016. Voor onze gemeente heeft deze notitie grote financiële gevolgen. Na afstemming met onze accountant PWC, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de commissie BBV is de conclusie dat als gevolg van deze notitie het complex Eesveense Hooilanden geheel moet worden afgeboekt. Dit ondanks het feit dat er op basis van oude overeenkomsten nog baten van ruim € 4,1 miljoen zijn te verwachten. Op 14 november 2016 is een vergadering belegd om de fractievoorzitters hiervan op de hoogte te stellen. Deze afboeking omvat een bedrag van € 2.144.000.

Als gevolg van bovenstaande daalt de Algemene reserve grondexploitatie € 2.150.000 onder het door de raad vastgestelde minimale niveau van € 3,5 miljoen. Dit bedrag is ten laste van de rekening 2016 gebracht waardoor de Algemene reserve grondexploitatie weer op het niveau van € 3,5 miljoen is gebracht.

Overheveling van budgetten 2016

Ultimo 2016 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2017 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 11 april 2017 door u vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2016.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten	Bedrag
Verkeersmaatregelen Dieptol	15
Nieuwe Energie	53
Begraafplaatsen	16
Toezicht en Handhaving	73
RUD	70
Energieloket 2016-2020	27
Werelderfgoed	17
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	271

In de analyse van de beleidsproducten is met deze bestemming al rekening gehouden.

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- o Bestemde budgetten, zoals hierboven vermeld
- o Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. explosieven, kademuur Blokzijl, dorpsplannen, onderhoud bruggen , kerkplein Vollenhove, Wijkvisie Steenwijk west etc.)
- o Reserveringen in voorziening riolering exploitatie / investeringen
- o Extra dotatie voorziening maatschappelijk vastgoed van € 111.000
- o Verkoop onroerende zaken van bijna € 600.000

2.3 Steenwijkerlanders doen het samen

De lasten en baten van het programma Steenwijkerlanders doen het samen:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 65.026	- 69.910	- 66.812	3.098 V
Baten	12.622	14.955	17.068	2.113 V
Saldo van baten en lasten	- 52.404	- 54.955	- 49.744	5.211 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 414	- 5.330	- 5.912	- 582 N
Ottrekkingen	254	10.236	8.243	- 1.993 N
Mutatie reserves	- 160	4.906	2.331	- 2.575 N
Resultaat	- 52.564	- 50.049	- 47.413	2.636 V
Af: Incidentele baten en lasten	- 442	- 2.246	- 4.397	- 2.151 N
Materieel resultaat	- 52.122	- 47.803	- 43.016	4.787 V

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Leerlingenvervoer	37 V
Sport	86 V
Binnensport	- 28 N
Buitensport	- 49 N
Zwembaden	148 V
Groene sportvelden -en terreinen	- 27 N
Bijstandsverlening	- 137 N
Sociaal Domein: WSW/ Participatiewet / WMO / Jeugd	2.589 V
Overige kleine afwijkingen	17 V
Totaal afwijkingen	2.636 V

Leerlingenvervoer

In het jaar 2016 hebben 190 kinderen gebruik gemaakt van het leerlingenvervoer. De totale kosten voor het schoolvervoer bedroegen € 717.000. Dit levert een gemiddelde vervoersprijs per leerling op van € 3.774. In de begroting is een bedrag van € 754.000 opgenomen voor het leerlingenvervoer. Er resteert dus nog een bedrag van € 37.000.

Jaar	Aantal kinderen	Uitgaven leerlingenvervoer	Kosten per kind
2016	190	€ 717.000	€ 3.774
2015	200	€ 703.000	€ 3.515
2014	220	€ 831.000	€ 3.777
2013	242	€ 926.000	€ 3.826
2012	260	€ 852.000	€ 3.277

Jaar	Aantal kinderen	Uitgaven leerlingenvervoer	Kosten per kind
2011	253	€ 824.500	€ 3.259

De kosten zijn onder meer afhankelijk van het aantal kinderen per taxi, het aantal kinderen per school en de te overbruggen afstand.

In de kosten van 2016 zijn ook nagekomen kosten over het jaar 2015 meegenomen. Wanneer bovenstaand overzicht voor de laatste twee jaar met de gecorrigeerde uitgaven gemaakt wordt, zijn de gemiddelde kosten per kind voor 2015 en 2016 respectievelijk € 3.685 en € 3.595. Er is dus nog steeds sprake van een afname van de kosten per kind.

Sport algemeen

Er is een voordeel ontstaan van € 34.000 op de diverse te verstrekken sportsubsidies. Dit heeft met name te maken met het aantal aanvragen en met de hoogte van de toekenningen.

Het Uitvoeringsprogramma 'Steeds meer in beweging – een vitaal Steenwijkerland' liep over de jaren 2014 – 2016 en is gekoppeld aan de meerjarige Sportstimuleringsagenda 2014 – 2016. Deze agenda is in oktober 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. Het programma is inmiddels (financieel) afgerond. Er is dit jaar een bedrag van € 38.000 overgebleven.

Voor de bouw van een nieuwe manege in Steenwijkerwold was nog een bedrag beschikbaar van € 20.000. Hiervan is een bedrag van € 14.000 niet gebruikt.

Binnensport

Het product Binnensport heeft een negatief resultaat van € 28.000. Door het afbranden van de gymlokalen van RSG Tromp Meesters is nog een tijdje gebruik gemaakt van het gymlokaal aan de Troelstrastraat. Voor dit gymlokaal waren geen exploitatielasten meer geraamd. Dit levert een nadeel op van € 15.000. Het overige tekort van € 13.000 wordt veroorzaakt door afrekeningen over exploitatiekosten van gymlokalen uit voorgaande jaren.

Buitensport

Voor de inkomsten van verhuur van sportvelden en bijbehorende gebouwen is in de begroting een bedrag geraamd ter hoogte van € 114.000.

In het jaar 2016 is hiervan een bedrag van € 85.000 geïnd. Dit levert een nadeel op van € 29.000. Daarnaast zijn vorig jaar afspraken gemaakt over incidentele vermindering van de te betalen huur. Hierdoor ontstaat nog een nadeel van € 20.000.

Zwembaden

In het jaar 2014 is een bedrag van € 407.600 beschikbaar gesteld voor de renovatie van zwembad 't Tolhekke. Door een gunstige aanbesteding en slimme keuzes tijdens de uitwerking en uitvoering resteert er nog een bedrag van € 138.000. Dit bedrag is overigens inclusief het reguliere structurele onderhoudsbudget van het zwembad ter hoogte van € 29.000. Door de renovatiewerkzaamheden is dit budget niet besteed.

Daarnaast is een meevaller ontstaan van € 10.000 omdat het tekort over 2015 bij zwembad de Waterwijk lager is uitgevallen (geraamd op € 190.000, werkelijk € 180.000). Het totale voordeel bij de zwembaden bedraagt hierdoor € 148.000.

Groene sportterreinen

Er is een tekort op het budget voor groene sportterreinen van € 27.000. Hiervoor zijn de volgende oorzaken:

- extra vegen (blad en gras) van de velden, om de velden speelklaar te houden € 6.000
- extra onderhoudswerkzaamheden door de natte periode € 6.000
- een onderzoek kunstgrasrubber en extra snoeiwerk € 5.000
- het onverwacht vervangen van een pomp € 6.000
- schade op sportvelden door derden die niet kon worden verhaald € 4.000

Overzicht afwijkingen IGSD Steenwijkerland - Westerveld

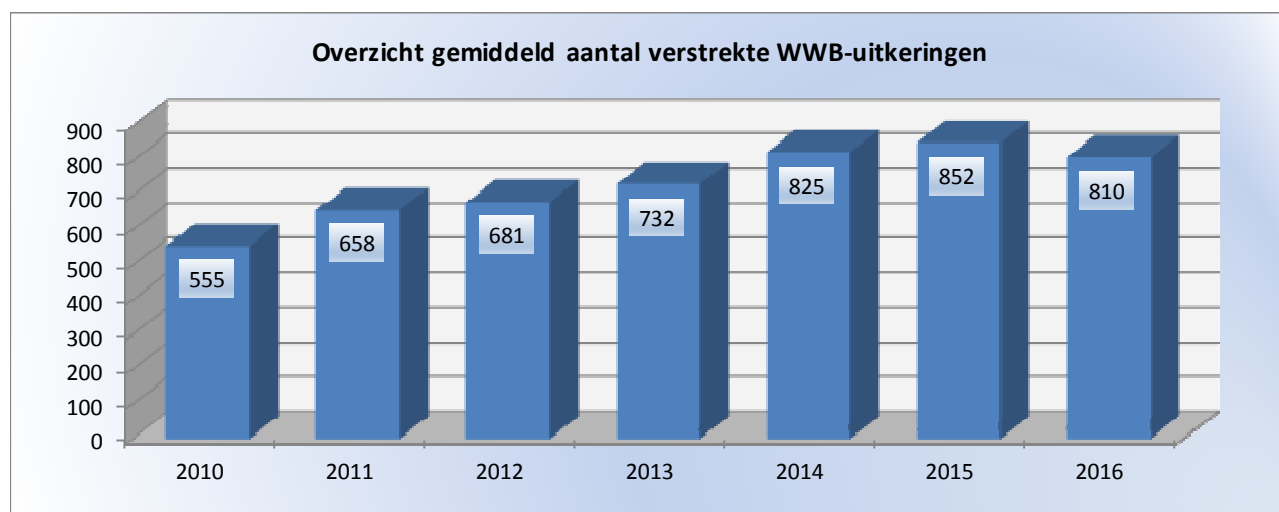
In de rekening is een totaal nadelig resultaat opgenomen van € 148.000. Dit nadeel kan als volgt worden verklaard:

- Op de programmakosten (WWB, IOA, Bbz, minimabeleid en ontvangen BUIG-budget) is een overschrijding ontstaan van € 440.000.
- Op de apparaatskosten, inclusief het verstrekte budget ter hoogte van € 1.013.000 op basis van het vastgestelde Plan van Aanpak extra uitstroom cliënten, is een overschot ontstaan van € 292.000.

Overzicht van de diverse afwijkingen IGSD:

Financiële afwijkingen IGSD		bedragen x € 1.000
		Vershil
Verstrekte uitkeringen WWB		- 400 N
Terugvordering en verhaal		67 V
Voorziening Dubieuze debiteuren		- 13 N
Ontvangsten WWB I-deel		45 V
Zelfstandigen		- 24 N
IOA		- 129 N
Schuldhelpverlening		- 66 N
Bijzondere bijstand		55 V
Overig		25 V
Apparaatskosten IGSD		292 V
Totaal afwijkingen		- 148 N

De jaarrekening 2016 van de IGSD is / wordt nog met een afzonderlijk voorstel aan u voorgelegd. Hierbij worden de diverse afwijkingen nog nader toegelicht.

Het gemiddeld aantal verstrekte uitkeringen is in 2016 uitgekomen op 810 (per 1 januari 2016: 843 / per 1 januari 2017: 777). In de begroting is uitgegaan van een gemiddeld aantal van 775.

De gemiddelde kosten per uitkering zijn uitgekomen op een bedrag van € 13.793 (begroot € 13.900).

Er is een bedrag van € 11.173.000 aan WWB uitkeringen uitbetaald.

Sociaal domein

Inleiding

Het totale budget voor het 'smalle' Sociaal domein (dit is het Sociaal domein exclusief het minimabeleid en slechts een klein deel van de algemene voorzieningen) was in 2016 € 30,3 miljoen. Van dit budget is 27,9 miljoen euro besteed. Er resteert een bedrag van € 2,4 miljoen. Dit is 8% van het totale budget. Van deze € 2,4 miljoen is € 0,9 miljoen (3%) veroorzaakt door overschotten bij externe partijen. De overschotten werden niet eerder dan eind 2016 of begin 2017 gemeld. Het was toen niet meer mogelijk hier via de Najaarsnota actie op te ondernemen.

In 2015 was het totale budget voor het 'smalle' Sociaal domein € 32,9 miljoen. Het overschot was toen bijna € 4,3 miljoen, oftewel 13%.

Overschotten bij externe partijen die niet in beeld waren bij de gemeente bedroegen dat jaar € 1,2 miljoen (4%).

Werkgelegenheid (Wsw)

Op basis van de voorlopige jaarcijfers 2016 van de Noordwestgroep blijkt het verlies uit te komen op een bedrag van € 621.000. In de gemeentelijke begroting is rekening gehouden met een nadelig bedrag van € 287.000. Er dient nog een aanvullende bijdrage betaald te worden voor de sociale werkvoorziening ter hoogte van € 334.000. Het totale nadeel 2016 op de Wsw bedraagt € 338.000, die als schuld is opgenomen in deze rekening.

Participatiebudget

Het budget Participatie wordt ingezet voor re-integratieactiviteiten voor cliënten van de IGSD.

In de begroting 2016 is hiervoor een bedrag opgenomen van € 1.282.000. In de jaarrekening 2016 van de IGSD is te zien dat er voor deze activiteiten een bedrag van € 1.472.000 is besteed. Een overschrijding derhalve van het beschikbare bedrag van € 190.000.

Over de kosten van de re-integratieactiviteiten die verricht zijn door de IGSD over de jaren 2012 tot en met 2015 is door de belastingdienst de betaalde btw verrekend met de gemeente. Deze btw-teruggave levert een voordeel op van € 373.000. Per saldo resteert een bedrag van € 183.000 binnen het Participatiebudget.

De IGSD heeft verzocht om het resterende budget voor re-integratie, veroorzaakt door de btw-teruggave, over te hevelen naar het jaar 2017, zodat er voor meer cliënten re-integratieactiviteiten aangeboden kunnen worden.

Voorgesteld wordt dan ook om van het rekeningsaldo 2016 een bedrag van € 183.000 te bestemmen voor het Participatiebudget 2017.

Voorzieningen Jeugd

In 2016 is circa € 9,5 miljoen van het Rijk ontvangen voor het uitvoeren van de taken in het kader van de Jeugdwet. Binnen de regio is afgesproken dat 85% van dit budget ingezet wordt voor de regionale inkoop van zorg en 15% voor lokale inzet zoals bijvoorbeeld de toegang.

De 85% bedraagt € 8,1 miljoen. Naar aanleiding van ervaringen uit 2015 werd deze 85% al snel opgehoogd naar 87%. Bij de rapportage van de Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) in de tweede helft van het

jaar werd aangegeven dat mogelijk ook deze 87% niet voldoende zou zijn. In de Najaarsnota is dan ook aangegeven dat het de verwachting was dat er € 550.000 extra budget nodig zou zijn, maar dat de ruimte hiervoor binnen het Sociaal domein gevonden zou worden.

Eind februari 2017 heeft de BVO gerapporteerd over 2016 en het extra budget van € 550.000 kon teruggebracht worden naar € 300.000. Wel is het zo dat de kosten van de jeugdzorg in 2016 € 280.000 hoger zijn dan in 2015. Er is duidelijk sprake van een toename in de kosten voor de jeugdzorg. Een toename die structureel is en verder oploopt in 2017.

De definitieve afrekening 2015 was € 225.000 lager dan bij de jaarrekening 2015 was aangegeven. Het uiteindelijke tekort op de jeugdzorg bedraagt in 2016 daardoor € 75.000 (€ 300.000 minus € 225.000).

Voorzieningen Wmo

Het budget voor de oude en nieuwe Wmo taken was begin 2016 € 10,9 miljoen. Op basis van ervaringen uit het 1^e jaar met de nieuwe Wmo en de aangegane verplichtingen op dat moment, is er bij de Perspectiefnota voorgesteld de begroting 2016 met € 1,5 miljoen naar beneden bij te stellen. Het budget kwam daarmee uit op € 9,4 miljoen.

De genoemde bijstelling had betrekking op de nieuwe taken. Voor dagbesteding en begeleiding resteerde voor 2016 een budget van bijna € 4,8 miljoen. Uiteindelijk bedroegen de kosten € 4 miljoen. In de Najaarsnota is aangegeven dat een mogelijk tekort bij de jeugd opgevangen zou kunnen worden binnen het Sociaal domein. Daarbij werd dan met name naar deze begrotingspost gekeken.

Net als in 2015 konden ook in 2016 inwoners van de gemeente gebruik maken van de compensatieregeling in relatie tot de inzet van huishoudelijke hulp. De regeling werd uitgevoerd door de IGSD. Aan het eind van het jaar, in de IGSD-rapportage over het 4^e kwartaal, werd duidelijk dat het begrote budget van € 2,6 miljoen niet volledig gebruikt zou worden. Er blijft € 580.000 over. Hiervan heeft € 80.000 betrekking op de uitvoeringskosten van de IGSD.

Wat niet meegenomen is bij de Perspectiefnota, is het verlagen van het budget voor de voorzieningen voor rollen en vervoer. In 2015 is het budget bij de Najaarsnota met € 245.000 naar beneden bijgesteld. Het lijkt hierbij echter te gaan om een structurele daling in het gebruik van individuele hulpmiddelen. Van het beschikbare budget op deze oude taken (€ 2 miljoen) is dit jaar € 392.000 overgebleven. Hier zal verder naar gekeken worden bij de komende Perspectiefnota.

In totaal resteert een bedrag van € 1.772.000 op de voorzieningen Wmo (€ 800.000 + € 580.000 + € 392.000).

Geëscaleerde zorg Wmo en Jeugd

Onder geëscaleerde zorg wordt in het kader van de Wmo Beschermd wonen en maatschappelijke opvang bedoeld. Dit lag in 2016 nog voornamelijk bij de centrumgemeente Zwolle.

Wat geëscaleerde zorg bij de Jeugd betreft, hierbij gaat het om Veiligheid, opvang en jeugdreclassering. Ook hierbij berust de uitvoering bij de centrumgemeente Zwolle (Veilig Thuis).

Voor beide taken geldt dat het budget vanuit het Rijk rechtstreeks naar de centrumgemeente gaat. De deelnemende gemeenten betalen dan nog een klein deel en eventuele tekorten. Begin 2016 werd aangegeven dat er voor het jaar 2015 sprake was van een tekort van € 110.000. Er kon niet aangegeven worden hoe de situatie in 2016 zou zijn maar er was een risico op oplopende uitgaven door de toename van het PGB gebruik bij beschermd wonen.

Bij Veilig Thuis werd in 2016 gewerkt aan verbeterpunten ten aanzien van het werkproces en de samenwerking. Uiteindelijk is er geen nota gekomen over 2015 en zijn er geen extra kosten gemaakt in 2016. Hierdoor is er € 325.000 over op deze budgetten. Ook hier zal naar gekeken worden bij de komende Perspectiefnota.

Algemene voorzieningen en toegang Jeugd en Wmo

Naar aanleiding van de eerder genoemde stijging van de zorgkosten bij de jeugd is er in de loop van 2016 gestart met enkele innovatieve projecten in het kader van de transformatie. Het betrof bijvoorbeeld de inzet van een POH-er (praktijkondersteuner huisartsen). Deze projecten hebben gedurende 2016 vorm gekregen en lopen door in 2017. De begrote kosten zijn dan ook niet volledig besteed in 2016, er zullen ook in 2017 nog kosten gemaakt gaan worden. Het gaat hierbij om totaal € 275.000 dat overblijft in 2016 omdat projecten later zijn gestart.

Daarnaast resteert er op deze posten nog € 445.000. Deels heeft dit te maken met het mantelzorg-compliment waarvoor € 150.000 is begroot maar waarvoor de kosten € 85.000 bedragen. Het overige restant heeft vooral te maken met budgetten die bestemd zijn voor de transformatie en uitvoerings-agenda. In 2016 is gewerkt aan het beleidsplan Sociaal domein, nu moet het beleid vertaald worden in uitvoeringsplannen.

Samenvatting van de diverse afwijkingen sociaal domein:

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen Sociaal Domein	Verschil
Werkgelegenheid (Wsw)	- 338 N
Participatiebudget	183 V
Voorzieningen Jeugd	- 75 N
Voorzieningen Wmo	1.772 V
Geëscaleerde zorg Wmo en Jeugd	325 V
Alg. voorzieningen en toegang Jeugd en Wmo	720 V
Afronding	2 V
Totaal afwijkingen	2.589 V

Dorpshuizen

In de begroting is een bedrag opgenomen voor de subsidieregeling Onderhoud dorpshuizen. Jaarlijks fluctueert het bedrag dat door de diverse besturen van de dorpshuizen wordt aangevraagd. Dit komt omdat het mogelijk is om de onderhoudsbijdrage 'op te sparen' gedurende een periode van vier jaar (maximaal € 2.500 per jaar). Op het totale budget van 2016 (€ 70.000) is dit jaar voor een bedrag ter hoogte van € 24.000 geen aanvraag gedaan.

Overheveling van budgetten 2016

Uit 2016 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2017 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 11 april 2017 door u vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2016.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten	Bedrag
Harmonisatie peuterspeelzalen / Kinderopvang	80
Gezond in de Stad	83
Trainingsveld Steenwijkerwold	40
Onderhoud Zwembaden	52
Jeugdhonk Kuinre	20
Statushouders (Alg uitkering, december circulaire)	297

Bestemde budgetten		Bedrag
Onderzoek V(S)O		10
Afronding		-
Totaal bestemde budgetten		582

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- o Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld
- o Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord. (o.a. onderwijshuisvesting, renovatie dorpshuizen / multifunctionele - en sportaccommodaties, waterhuishouding sportvelden, fusieschool Giethoorn etc.)
- o Terugontvangen btw participatiewet van € 373.000
- o Extra rijksbijdragen WWB vangnet en bezwaar 2011 van afgerond € 1,4 miljoen

2.4 Steenwijkerlanders zijn actief

De lasten en baten van het programma Steenwijkerlanders zijn actief:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 3.200	- 4.494	- 3.202	1.292 V
Baten	92	1.395	618	- 777 N
Saldo van baten en lasten	- 3.108	- 3.099	- 2.584	515 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 9	- 880	- 196	684 V
Onttrekkingen	600	1.924	752	- 1.172 N
Mutatie reserves	591	1.045	556	- 488 N
Resultaat	- 2.517	- 2.054	- 2.028	27 V
Af: Incidentele baten en lasten	-	9	- 215	- 224 N
Materieel resultaat	- 2.517	- 2.063	- 1.813	251 V

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Economische Ontwikkeling	- 37 N
Toerisme	32 V
Handhaving en milieuvergunning	33 V
Overige kleine afwijkingen	- 1 N
Totaal afwijkingen	27 V

Economische ontwikkeling

Het budget is overschreden met een bedrag van € 37.000. Het nadeel is met name ontstaan door een financiële bijdrage voor de ijsbaan op de Markt in Steenwijk eind december 2016 aan stichting Vestingstad. De ijsbaan, als publiekstrekker, is ingezet als middel om de samenleving te betrekken bij de planvorming en het genereren van ideeën over de Markt.

Toerisme

Toerisme is niet alleen een belangrijk speerpunt binnen de gemeente Steenwijkerland, maar ook de provincie Overijssel subsidieert vaak vernieuwende projecten.

Er is een voordeel ontstaan op het project 'Strandje Vollenhovermeer' ter hoogte van € 7.000. Dit kan verrekend worden met het genomen verlies in de jaarrekening 2015 ter hoogte van € 12.000 op de Pilot stadsranden Vollenhove/Blokzijl.

Door een bijstelling van de IMG subsidie voor de geïntroduceerde Watertaxi's is een overschot ontstaan van € 22.000.

Daarnaast zijn er nog een aantal kleine plussen en minnen, waardoor het totale overschot uit komt op een bedrag van € 32.000.

Handhaving milieuvergunning

Er is een voordeel ontstaan van € 33.000 doordat een aantal dwangsommen is opgelegd. Daarnaast zijn er minder uitgaven geweest in het kader van milieuvergunningen.

Overheveling van budgetten 2016

Ultimo 2016 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2017 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 11 april 2017 door u vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2016.

bedragen x € 1.000	
Bestemde budgetten	Bedrag
Vrijtijdseconomie	187
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	187

In de analyse van de beleidsproducten is met deze bestemming al rekening gehouden.

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- o Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld
- o Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. IMG projecten toerisme, vrijetijdseconomie, gele gebieden, parkmanagement, Steenwijk vestingstad, Leader 2014-2020 etc.)

2.5 Financiën en bedrijfsvoering

De lasten en baten van het programma Financiën en bedrijfsvoering:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 5. Financiën en bedrijfsvoering	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 898	- 3.806	- 4.000	- 194 N
Baten	88.877	91.456	93.021	1.565 V
Saldo van baten en lasten	87.979	87.650	89.021	1.371 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 976	- 6.760	- 6.760	- 0 N
Onttrekkingen	1.166	7.433	6.609	- 824 N
Mutatie reserves	190	673	- 151	- 824 N
Resultaat	88.169	88.323	88.870	547 V
Af: Incidentele baten en lasten	- 403	2.841	3.784	943 V
Materieel resultaat	88.572	85.482	85.086	- 396 N

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Nutsbedrijven	- 31 N
Baten Afvalstoffenheffing	- 71 N
Baten Rioolrechten	- 16 N
Rente	- 36 N
Alg Uitkering	334 V
Onvoorziene lasten / Dubieuze debiteuren	- 49 N
Onroerende zaakbelasting	- 162 N
Forensenbelasting	13 V
Toeristenbelasting	54 V
Hondenbelasting	- 5 N
Bedrijfsvoering	497 V
Overige kleine afwijkingen	19 V
Totaal afwijkingen	547 V

Nutsbedrijven

In 2016 is door Enexis de lening tranche C vervroegd afgelost. Hierdoor is € 31.000 minder rente ontvangen.

Afval(stoffenheffing)

Het resultaat op de lasten is al toegelicht in het programma *Steenwijkerlanders* voelen zich thuis. De baten (afvalstoffenheffing) laten een lagere opbrengst zien van € 71.000. Dit is 2,2 % lager dan begroot. Het nadeel wordt verklaard door leegstaande woningen. Dit leidt ook bij de uitgavenkant tot lagere lasten.

Op grond van de BBV voorschriften mogen wij dit nadeel niet via dit programma en product ten laste van de voorziening brengen. Dit is ook de reden dat u in het programma *Steenwijkerlanders* voelen zich thuis een voordeel met een gelijke omvang is verantwoord. Per saldo zijn de baten en lasten van de afvalstoffenheffing budgettair neutraal in de rekening 2016 verwerkt.

Rioolrechten

Evenals bij de afval(stoffenheffing) worden de lasten van de riolering toegelicht in het programma *Steenwijkerlanders* voelen zich thuis. De opbrengsten komen tot uitdrukking in dit programma.

Deze vallen met € 16.000, 0,3 % lager uit dan geraamd.

Op grond van de BBV voorschriften mogen wij dit voordeel niet via dit programma en product ten gunste van de voorziening brengen. Dit is ook de reden dat u in het programma *Steenwijkerlanders* voelen zich thuis een nadeel met een gelijke omvang is verantwoord. Per saldo zijn de baten en lasten van de riolering budgettair neutraal in de rekening 2016 verwerkt.

Rentebaten en rentelasten

In de Perspectiefnota is een bedrag van € 462.000 (€ 500.000 - € 38.000) als verwacht renteresultaat over het jaar 2016 opgenomen. Deze prognose blijkt achteraf te gunstig ingeschat waardoor nu een nadeel van € 36.000 in de rekening moet worden verwerkt.

Algemene uitkering

De algemene uitkering laat in totaliteit een voordeel van € 397.000 zien. Hiervan is € 63.000 verwerkt op het saldo van de begroting door bijstellingen overeenkomstig de september - en decembercirculaire.

Het effect van de septembercirculaire bedraagt € 59.000 en wordt veroorzaakt door de positieve bijstelling van de accessen op basis van de Miljoenennota 2017 van € 176.000 en een uitname van € 117.000 uit het gemeentefonds van het gedeclareerde deel BTW bij het Rijk en het daarvoor geldende BCF-plafond. De decembercirculaire is € 4.000 positief door de nieuwe meetmethode WSW.

Het overige voordeel van € 334.000 heeft tot een bedrag van € 140.000 betrekking op een afrekening over de jaren 2014 en 2015, € 194.000 op 2016.⁹

Overigens wordt landelijk duidelijk dat het rijk behoorlijke onderbestedingen heeft gerealiseerd hetgeen evenwel in tegenstelling tot de verwachtingen niet in de decembercirculaire is opgenomen en wij dit te verwachten nadeel niet mogen verwerken in de rekening 2016. Wij gaan ervan uit dat deze aanpassing als nadeel in de meicirculaire 2017 wordt opgenomen.

Onvoorziene lasten

Bij de samenstelling van elke rekening wordt jaarlijks een beoordeling gemaakt van de omvang van de voorziening dubieuze debiteuren en worden niet inbare vorderingen afgeboekt. In de rekening 2016 is een nadelig resultaat opgenomen van € 49.000.

De voorziening dubieuze debiteuren is met € 10.000 verhoogd. De reden hiervoor is dat de vorderingen op een drietal debiteuren (in 2015 twee) als risicovol en mogelijk (grotendeels) als oninbaar zijn beoordeeld. De vorderingen zijn niet afgeboekt. De omvang in de voorziening belastingdebiteuren is afgenomen met € 97.000.

⁹ De afwijking bedraagt 0,3% van de algemene uitkering 2016, exclusief nabetalingen 2014 en 2015.

Eind 2016 bedraagt de omvang van de voorziening € 1.366.000, bestaande uit dwangsommen € 206.000, algemene debiteuren € 832.000 en belastingdebiteuren van € 206.000.

Naast bovenvermelde hogere storting in de voorziening zijn er ook onvoorziene baten en lasten verwerkt van afgerond € 39.000 waardoor het totale nadeel op € 49.000 uitkomt.

Gemeentelijke belastingen

In de begroting 2016 is aan gemeentelijke belastingen een opbrengst geraamd van ruim € 8.410.000. De rekening 2016 laat een opbrengst zien van bijna € 8.310.000. Een nadeel van afgerond € 101.000.

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen gemeentelijke belastingen	Begroot	Werkelijk	Verschil
Onroerende zaakbelasting	6.944	6.782	- 162 N
Forensenbelasting	830	843	13 V
Toeristenbelasting	442	496	54 V
Hondenbelasting	194	189	- 5 N
Afronding	-	-	-
Totaal afwijkingen	8.410	8.310	- 101 N

Onroerende zaakbelasting

Het nadeel van € 162.000 op de OZB valt uiteen in een nadeel van € 79.000 op de OZB voor gebruikers en een nadeel van € 83.000 op de OZB voor eigenaren. Op basis van verwachte WOZ-waarden wordt een tarief berekend. Deze verwachte WOZ-waarden worden aangeleverd door (ons vorige) taxatiebureau. Deze prognose van de WOZ-waarden blijken achteraf te hoog waardoor het tarief per woning / bedrijfspand te laag is vastgesteld.

Toeristenbelasting

Het aantal overnachtingen was in 2016 hoger dan het aantal geraamde overnachtingen. Dit heeft er toe geleid dat de inkomsten € 54.000 hoger zijn uitgevallen dan begroot.

Saldo Kostenplaatsen

Resultaat bedrijfsvoering

Het bedrijfsresultaat 2016 bedraagt € 837.000. Bij de Najaarsnota is hiervan al een bedrag van € 340.000 gerapporteerd en ten gunste van de Algemene dienst gebracht.

Het resultaat is op hoofdlijnen als volgt te specificeren:

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen Saldo kostenplaatsen	Verschil
Personeelslasten	404 V
Prestatiecontract	- 103 N
CAO	33 V
Individueel Keuzebudget / Generatiepact	55 V
Werkkostenregeling / loonheffing	58 V
Gediff. Belonen / Cafetariamodel	24 V
Werving en selectie	52 V
Opleiding	- 54 N
Kapitaallasten / bestedingsplan	179 V
Inningskosten	91 V
ICT	105 V
Huisvesting	- 41 N
Tractie	53 V
Diversen	- 19 N
Totaal Bedrijfsvoering	837 V
Waarvan ten gunste van Najaarsnota	- 340 N
Totaal afwijkingen	497 V

bedragen x € 1.000

Bedrijfsreserve	Omvang
Stand per 1-1-2016	699
Toevoegingen	
Resultaat bedrijfsvoering 2016	837
Waarvan t.g.v. Algemene Dienst Najaarsnota	340
Waarvan t.g.v. Algemene Dienst	497
Waarvan t.g.v. Bedrijfsreserve	-
Totaal toevoegingen	- 0
Onttrekkingen	
Digitaliseren Bouwvergunning en Burgerlijke Stand	- 11
Digipost	- 83
Afronding	
Totaal onttrekkingen	- 94
Stand per 31-12-2016	605
Nog te realiseren / beschikbaar	
Digitaliseren Bouwvergunningen en Burgerlijke Stand	- 7
Digipost	- 98
Totaal nog te realiseren	- 105
Netto omvang bedrijfsreserve ultimo 2016	500

Saldo begroting 2016

De 'tussenstand' na vaststelling van de najaarsnota bedraagt 3.434.000 positief¹⁰. Na de vaststelling van de najaarsnota is nog een bedrag van € 63.000 voordeel verwerkt als gevolg van de september- en decembercirculaire.

De eindstand van de stelpost saldo begroting 2016 bedraagt derhalve ruim € 3.497.000 positief. ¹¹

Overheveling van budgetten 2016

Ultimo 2016 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2017 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 11 april 2017 door u vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2016.

bedragen x € 1.000	
Bestemde budgetten	Bedrag
Geen bestemde budgetten	-
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	-

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- o Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. doorontwikkeling E dienstverlening, Digipost etc.)
- o Dotatie voorziening dubieuze debiteuren
- o Lasten voorbereiding Vennootschapsbelasting
- o Saldo kostenplaats Rente
- o Bedrijfsresultaat bedrijfsvoering 2016 van € 837.000
- o Afrekening algemene uitkering 2014 en 2015 van € 194.000

¹⁰ Met in achtneming van het aangenomen amendement voor langdurig zieken van € 150.000.

¹¹ Zie voor een specificatie de voorgeschreven tabel onvoorzien paragraaf 2.7

2.6 Grondexploitaties

De grondexploitaties zijn formeel ondergebracht onder het programma “Steenwijkerlanders voelen zich thuis”. Op financieel gebied worden verliezen en winsten via de reserve Grondexploitatie verantwoord.

Evenals in de begroting wordt gezien het belang en impact van de grondexploitatie in een separaat hoofdstuk verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid.

2.6.1 Beleidsontwikkelingen Grondexploitaties

Inleiding

Het herstel op de woningmarkt is ook in 2016 te zien. Deze landelijke trend heeft zich nu ook doorgezet in Steenwijkerland. In 2016 zijn in totaal 41 woningbouwkavels verkocht, terwijl er 35 kavels begroot waren. De verkoop van grond in aantallen kavels is hiermee iets boven de prognose. Wat nog belangrijker is, is het feit dat er ook meer kavels in de vrije sector zijn verkocht. Waar de afgelopen jaren vooral kavels voor rijwoningen werden verkocht aan projectontwikkelaars, zijn in 2016 ook meer kavels verkocht aan particulieren voor de bouw van twee-onder-één-kapwoningen of vrijstaande woningen.

Ook in de bedrijventerreinen is een positieve ontwikkeling te zien. Waar in 2015 een kleine 2.000 m² aan grond is verkocht, was dat in 2016 ruim 7.000 m².

Wanneer er naar de verkopen in de recente geschiedenis wordt gekeken, is te zien dat de verkopen met name de laatste jaren weer aantrekken.

Verkopen 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal verkochte woningbouwkavels	27	47	24	35	41
Verkochte m ² bedrijventerrein	4.787	-	2.594	1.733	7.373

De afgelopen jaren zijn er verschillende aanpassingen geweest binnen het grondbedrijf. Dit als gevolg van de wijzigingen in de Nota Grond- en Ontwikkelbeleid en wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Ook zijn de afgelopen jaren de laatste projecten afgeboekt, zoals Blankenham en De Schans. Dit heeft als gevolg dat er op dit moment een grondbedrijf is waarin volledig wordt voldaan aan de huidige BBV richtlijnen. Projecten die nog niet in ontwikkeling waren, zijn overgebracht naar de materiële vaste activa en waar nodig afgewaardeerd.

De projecten die nu onderdeel uitmaken van het grondbedrijf zijn allen projecten die nu in uitvoering zijn. Voor de komende jaren staan er geen nieuwe ontwikkelingen in de planning.

Alle grondexploitaties zijn herzien per 31 december 2016. Door de veranderingen in de grondexploitaties kunnen er in verschillende projecten winsten genomen worden en moeten in andere projecten verliezen worden genomen. Per saldo betekent dit voor 2016 een verliesneming binnen het grondbedrijf. Dit verlies wordt verrekend met de Algemene reserve grondexploitatie (ARG).

Over het jaar 2016 zal voor het eerst aangifte gedaan moeten worden voor de vennootschapsbelasting. Gezien de verliezen die afgelopen jaar genomen zijn, welke ook fiscaal worden doorvertaald, zal er over 2016 geen vennootschapsbelasting afgedragen te hoeven worden. Door het ontbreken van een definitieve afspraak met de belastingdienst bestaat ten aanzien van deze verwerking nog een onzekerheid.

Boekwaardeontwikkeling

Het geïnvesteerd vermogen (de boekwaarde) van de complexen die in ontwikkeling zijn binnen het grondbedrijf is in 2016 afgenomen van € 24,4 miljoen(exclusief MVA) naar € 20,7 miljoen.

De totale gemaakte kosten bedroegen in 2016 € 1.106.000. De totale winst- en verliesnemingen bedroegen in 2016 per saldo € 2.150.000 (verlies). De opbrengsten uit grondverkoop en overige opbrengsten € 2.658.000. De boekwaarde is derhalve met circa € 3,7 miljoen afgenomen.

<i>Boekwaardeontwikkeling 2016</i>	<i>bedragen x € 1</i>
Boekwaardeontwikkeling	
Boekwaarde per 1-1-2016	24.444.430
Kosten 2016	1.105.845
Opbrengsten 2016	- 2.658.135
Verliesnemingen 2016	- 2.150.018
Boekwaarde per 31-12-2016	20.742.122

Kosten

Binnen de verschillende grondexploitaties worden jaarlijks de nodige kosten gemaakt. Er wordt grond verworven, gesloopt en gesaneerd. Vervolgens worden projecten bouwrijp gemaakt door het aanleggen van riolering en (bouw)wegen. Na de verkoop van kavels worden de projecten woonrijp gemaakt door het aanleggen van de definitieve wegen, trottoirs en groenvoorziening. Daarnaast zijn er kosten voor de planontwikkeling (ambtelijke uren, onderzoeken, etc.). Ook wordt er over de boekwaarde van alle grondexploitaties rente betaald aan de algemene dienst. Tot slot zijn er nog algemene beheers- en administratiekosten die worden verdeeld over de diverse projecten.

Hieronder worden de kosten weergegeven die in 2016 zijn gemaakt. Deze worden vervolgens toegelicht.

<i>Overzicht kosten 2016</i>	<i>bedragen x € 1</i>
Overzicht kosten 2016	
Verwerving	-
Sloopkosten	-
Saneringskosten	7.725
Bouw- en woonrijp maken	672.063
Planontwikkelingskosten	291.555
Rente	- 131.359
Beheers- en administratiekosten	265.861
Totale kosten	1.105.845

Verwerving

In 2016 zijn er geen gronden verworven. Er zijn dan ook geen kosten gemaakt.

Sloopkosten

In 2016 zijn er geen kosten gemaakt voor sloop.

Sanering

Afgelopen jaar is er voor een kleine € 8.000 aan kosten gemaakt voor sanering.

Bouw- en woonrijp maken

In de diverse projecten is in 2016 in totaal voor ca. € 672.000 aan kosten gemaakt voor bouw- en woonrijp maken. De grootste kostenpost in 2016 was het project Molenkampen III in Sint Jansklooster. Deze locatie is afgelopen jaar bouwrijp gemaakt voor € 429.000. Ook in de projecten Kornputkwartier in Steenwijk

(€ 77.000 woonrijp maken) en Noordwal West in Vollenhove (€ 69.000 woonrijp maken) zijn de nodige kosten gemaakt. De resterende kosten (€ 97.000) komen voor rekening van de andere projecten binnen het grondbedrijf.

Planontwikkelingskosten

Voor de planontwikkeling van de diverse projecten is in totaal voor ca. € 292.000 aan kosten gemaakt. Dit bedrag heeft zowel betrekking op interne- als externe plankosten van alle plangebieden en bestaan onder meer uit capaciteit op het gebied van o.a. projectleiding, stedenbouw, bodemonderzoek, archeologie, engineering en planeconomie.

De meeste plankosten zijn gemaakt in de projecten Kornputkwartier (€ 99.000), Eeserwold (€ 62.000) en Molenkampen III (€ 52.000).

Rente

Over de boekwaarde van de grondexploitaties wordt rente betaald (m.u.v. Eeserwold). De interne rekenrente was in 2016 0,6%. In totaal is er over een boekwaarde van ca. € 22.363.000 rente betaald. De rentekosten bedroegen in 2016 € 134.000.

Binnen het project Kornputkwartier zijn er afspraken gemaakt met de ontwikkelende combinatie over rentevergoedingen. In 2016 is er per saldo een bedrag aan rente ontvangen van ca. € 266.000.

Per saldo is er in 2016 binnen de grondexploitaties een bedrag aan rente ontvangen van ca. € 131.000.

Beheers -en administratiekosten

Jaarlijks worden er overheadkosten gemaakt voor het beheren en administreren van het totale grondbedrijf. Deze kosten worden vervolgens verdeeld over de verschillende grondexploitaties op basis van de gegenereerde omzet in dat jaar. Deze kosten bedroegen in 2016 ca. € 266.000.

Opbrengsten

In 2016 zijn binnen de verschillende grondexploitaties opbrengsten gegenereerd. Deze bestaan vooral uit de verkoop van gronden. Daarnaast zijn er ook opbrengsten uit huren en pachten en zijn er nog een aantal overige opbrengsten.

Hieronder worden de opbrengsten weergegeven die in 2016 zijn gegenereerd. Deze worden vervolgens ook toegelicht.

Overzicht opbrengsten 2016

bedragen x € 1

Overzicht opbrengsten 2016	
Grondverkoop woningbouw	2.273.164
Grondverkoop industrieterrein	392.133
Huren en pachten	10.263
Overige opbrengsten	- 17.425
Totale opbrengsten	2.658.135

Grondverkoop woningbouw

De opbrengsten uit verkoop van grond voor woningbouw bedroegen in 2016 in totaal circa € 2.273.000. Er is in totaal ruim 14.000 m2 grond verkocht aan particulieren en projectontwikkelaars. In onderstaande tabel staat waar deze opbrengsten zijn gerealiseerd. In de tabel is tevens aangegeven voor welk type woningen de verkochte grond bestemd is.

Grondverkoop woningbouw

Grondverkoop woningbouw	Opbrengst	m2	Rijwoningen		2^1 kap	vrijstaand
			soc. huur	koop		
15 Heetveld	131.250	750				1
19 Noordwal West Vollenhove	797.254	5.500		8	4	3
36 Kornputkwartier	937.644	5.384		12	4	1
44 Oosterbroek	189.744	1.065			2	1
66 Molenkampen III	217.272	1.500				1
Totaal grondverkoop woningbouw	2.273.164	14.199	-	20	10	7

Grondverkoop industrieterreinen

Op de verschillende industrie- en bedrijventerreinen is in 2016 in totaal ruim 7.000 m2 grond verkocht. De opbrengsten van deze verkopen bedroegen circa € 392.000. In onderstaande tabel staat waar deze opbrengsten zijn gerealiseerd.

Grondverkoop industrieterreinen

Grondverkoop industrieterrein	Opbrengst	m2
38 Hooijdijk Zuid	122.728	2.069
41 Scheepsdiep Blokzijl	92.055	2.169
57 Novac terrein	153.062	2.607
63 Boterberg Zuid	24.288	528
Totaal grondverkoop industrieterrein	392.133	7.373

Huren en pachten

Binnen het project Molenkampen III wordt een deel van de grond ten noorden van het plangebied verpacht. De opbrengsten hiervan waren ca. € 2.750. In het project Mr. Z. ter Steghestraat wordt een pand verhuurd. De huuropbrengsten waren in 2016 ca. € 7.510. De totale opbrengsten komen hiermee op ca. € 10.260.

Overige opbrengsten

Voor het verhuurde pand in het project Mr. Z. ter Steghestraat is een bijdragen ontvangen voor de vaste lasten. Hiervoor is ca. € 9.600 aan opbrengsten binnengekomen. In het project Novac terrein is een bijdrage gedaan als tegemoetkoming in het bestemmingsplan ter hoogte van € 27.000. Dit zijn dus negatieve opbrengsten. Per saldo is er aan (negatieve opbrengsten) kosten ca. € 17.400 gemaakt.

2.6.2 Analyse grondexploitaties

Resultaten grondexploitaties

Tabel 3: Verschillenanalyse saldi complexen 2016 t.o.v. 2015

bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse complexen	Verwacht batig saldo					Vergelijkbaar resultaat 2016 t.o.v. 2015	
	vanaf ultimo 2016	vanaf ultimo 2015	Verlies- nemingen 2016	Winst- nemingen 2016	Afgesloten complexen	Voordeel	Nadeel
Woningbouw							
5 Woldmeenthe	2.057	1.901	-	-	-	156 V	
15 Heetveld	48	100	-	-	-	-	- 52 N
19 Noordwal	2.036	2.329	-	-	-	-	- 293 N
27 Ossenzijl Hoofdstraat/ Hill. Poort	28	27	-	-	-	1 V	-
36 Terrein Kornputkazerne		-	-	-	-	-	-
44 Oosterbroek Oldemarkt	333	364	-	-	-	-	- 31 N
46 Willemsoord uitbreiding	678	618	-	-	-	60 V	-
52 Giethoorn Noord 1e en 2e fase	176	170	-	-	-	6 V	-
58 Blokzijl Noordermaten	106	69	-	-	-	37 V	-
61 Overhavendijk Kuinre	67	50	-	-	-	17 V	-
66 Molenkampen III	688	264	-	-	-	424 V	-
68 Scheerwolde	330	322	-	-	-	8 V	-
Afronding		-	-	-	-	-	-
Totaal Woningbouw	6.547	6.214	-	-	-	709 V	- 376 N
Per saldo		333			-		333 V
Industrieterreinen							
11 Oostermeentherand	21	14	-	-	-	7 V	-
25 Blokzijl	91	92	-	-	-	-	- 1 N
29 Ossenzijl v.d. Veenweg	112	108	-	-	-	4 V	-
38 Bedr. Terrein Hooijdijk-Zuid	554	674	-	109	-	-	- 11 N
41 Bedr. Terrein Kanaalweg Blokzijl	407	376	-	-	-	31 V	-
42 Mr. Z. ter Steghestraat	-	-	- 59	-	-	-	- 59 N
57 Novac	-	17	- 56	-	-	-	- 73 N
63 Oldemarkt Boterberg Zuid	109	36	-	-	-	73 V	-
67 Weg van Rollecate Vollenhove	108	-	-	-	-	108 V	-
Afronding		-	-	-	-	-	-
Totaal Industrieterreinen	1.402	1.317	- 115	109	-	223 V	- 144 N
Per saldo		85			- 6		79 V
35 Eeserwold	-	-	- 2.144	-	-	-	- 2.144 N
Nog niet in exploitatie genomen							
90 Strategische voorraad (MVA)	118	118	-	-	-	-	-
Afronding		-	-	-	-	-	-
Totaal Nog niet in exploitatie genomen	118	118	- 2.144	-	-	-	- 2.144 N
Per saldo		-			- 2.144		- 2.144 N
Totaal Complexen eindwaarde	8.067	7.649	- 2.259	109	-	932 V	- 2.664 N
Per saldo	418		- 2.150			- 1.732 N	
Totaal complexen op startwaarde	7.686	6.457					
Per saldo	1.229						

Winst- en verliesnemingen

Sinds de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 en de bijgestelde Notitie Grondexploitatie van het BBV (2012) moet de gemeente winsten nemen en een voorziening treffen voor de te verwachten verliezen. De verliezen zijn direct afgedekt door een bijdrage uit de Reserve grondexploitatie.

In het raadsbesluit van 8 december 2015 is besloten een andere manier van winstnemen te hanteren. Deze manier valt binnen de conservatieve manier van winstnemen zoals deze in het BBV beschreven staat. Binnen de grondexploitaties in Steenwijkerland zal winst worden genomen wanneer er sprake is van een negatieve boekwaarde (dus wanneer de reeds gerealiseerde verkopen, de reeds gemaakte kosten overtreffen) én de behoeftzaam geraamde nog te verkrijgen verkoopopbrengsten zijn hoger dan de behoeftzaam geraamde nog te maken laatste kosten. Op dat moment zal er winst worden genomen tot de boekwaarde 0 bedraagt. Bij een geprognosticeerd verlies moet het verlies direct worden genomen. Zowel de winst- als verliesnemingen worden met de Reserve grondexploitatie verrekend.

Tabel 4: Winst en verliesnemingen 2016

bedragen x € 1.000		
Winst- en verliesnemingen	Verlies- nemingen 2016	Winst- nemingen 2016
Woningbouw		
Afronding	-	-
Totaal Woningbouw	-	-
Per saldo		-
Industrieterreinen		
38 Bedr. Terrein Hooijdijk-Zuid	-	109
41 Bedr. Terrein Kanaalweg Blokzijl	-	-
42 Mr. Z. ter Steghestraat	- 59	-
57 Novac	- 56	-
Afronding	-	-
Totaal Industrieterreinen	- 115	109
Per saldo	- 6	
Overig		
35 Eeserwold	- 2.144	-
Afronding	-	-
Totaal Overig	- 2.144	-
Per saldo	- 2.144	
Totaal Complexen	- 2.259	109
Per saldo	- 2.150	

Over 2016 is per saldo een verlies genomen van circa € 2.150.000. Dit verlies is ten laste gebracht van de Algemene reserve grondexploitatie. De reserve komt daardoor op 31 december 2016 onder de gewenste buffer van € 3.500.000 uit. De reserve zal door de Algemene dienst worden aangevuld tot het gewenste minimum.

Jaarlijks wordt ook de omvang van het risico van alle grondexploitaties bepaald. Dit gebeurt op basis van de RISMAN-methode. Het risicoprofiel van het totale grondbedrijf is bij deze jaarrekening € 3.094.000. Omdat de minimale omvang van de Algemene reserve grondexploitatie is bepaald op € 3.500.000, wordt deze aangevuld tot dit bedrag.

Toelichting verschillen woningbouw in exploitatie

Noordwal West

Het resultaat van dit project is met € 293.000 nadeliger geworden. Dit is te verklaren door de aanpassing van de winstneming, hetgeen op 8 december 2015 is besloten. De boekwaarde van dit project is vrij beperkt (€ 168.000). De laatste jaren gaan de verkopen boven verwachting. Ook is de verwachting dat de verkopen zich de komende jaren zullen doorzetten. Hierdoor zal de boekwaarde negatief worden (meer opbrengsten gerealiseerd dan kosten gemaakt). Voorheen werd over deze negatieve boekwaarde rente ontvangen. Doordat nu bij een negatieve boekwaarde meten winst wordt genomen zal de boekwaarde op 0 blijven en dus geen rente worden ontvangen. Dit heeft voor de grondexploitatie uiteindelijk een negatief effect van € 270.000. De laatste € 23.000 verschil wordt verklaard doordat de looptijd van het project is verkort. Hierdoor wordt er een aantal jaar minder opbrengstenstijging toegerekend aan de kavels, hetgeen een negatief effect heeft op het resultaat.

Molenkampen III

Het effect van de verlaging van de rente naar 0,6% is in Molenkampen III duidelijk zichtbaar. Door het lagere percentage zijn de rentekosten met € 200.000 gedaald. In 2016 is het plangebied bouwrijp gemaakt. De kosten hiervoor waren lager dan begroot. Ook is er nog een wijziging geweest in de verkaveling, die nu is verwerkt in de grondexploitatie. Hierdoor zijn er meer vierkante meters uitgeefbare grond, waardoor er meer opbrengsten worden gegenereerd. Per saldo is het resultaat van het project verbeterd met € 424.000.

Eeserwold

In het project Eeserwold is in 2016 het grootste verlies genomen. Door de commissie BBV is in maart 2016 de notitie faciliterend grondbeleid bekendgemaakt. In deze notitie worden de regels voor de samenstelling van de jaarrekening 2016 vastgelegd. Er zijn wijzigingen geweest in de regels voor faciliterend grondbeleid en deze hebben effect op het project Eeserwold. In het project heeft de gemeente geen grondpositie. In het verleden is het project (door een kleine verkoop van grond met functiewijziging) toch aangemerkt als actief grondbeleid en opgenomen in het grondbedrijf. Door de aangescherpte regels is dit niet meer mogelijk. Het financiële gevolg is dat de totale boekwaarde van het project in de jaarrekening 2016 als verlies moet worden genomen. Dit betekent een verliesneming van ca. € 2.144.000. Hiermee is het project geen onderdeel meer van het grondbedrijf. Uiteraard zal het project wel worden doorgezet binnen de gemeentelijke organisatie. Op het moment van schrijven wordt er gewerkt aan een herziening van het bestemmingsplan. Ook worden er overleggen gevoerd met de ontwikkelaars over de toekomstige ontwikkelingen en over de financiële afspraken.

Kornputkwartier

Met de ontwikkelde combinatie Van Wijnen/Van der Wiel in het Kornputkwartier zijn hernieuwde afspraken gemaakt. Deze worden op moment van schrijven afgerond door het opstellen van een overeenkomst. De combinatie betaalt rente over nog niet afgenomen gronden en de gemeente betaalt rente over het later uitvoeren van het werk. De rente die de ontwikkelaar betaalt over de niet afgenomen gronden is tot en met 2015 afgerekend. Per 1 januari is het rentepercentage beide kanten op verlaagd van 4% naar 1,5%, hetgeen op dit moment marktconform is. Hiertegenover staat dat Van Wijnen de komende jaren gegarandeerd gronden gaat afnemen. De gemeente loopt de komende jaren een betalingsachterstand in. Alle afspraken worden vastgelegd in een overeenkomst. De effecten van de hernieuwde

afspraken zijn verwerkt in de grondexploitatie. Per saldo heeft er op het resultaat geen mutatie plaatsgevonden.

2.7 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, dividend en beleggingen en onvoorzien

Op grond van het BBV 2004 moet in zowel de begroting als de jaarrekening een overzicht worden weergegeven van :

- Algemene dekkingsmiddelen
- Dividend en beleggingen
- Onvoorzien

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Vershil
Algemene dekkingsmiddelen				
Algemene uitkering	41.612	42.543	42.877	334 V
integratie uitkering - sociaal domein	25.719	25.983	25.983	- 0 N
Lokale belastingen	8.345	8.410	8.310	- 101 N
Dividend	2.334	2.644	2.644	- 1 N
Saldo financieringsfunctie	- 1.643	- 1.419	- 1.147	272 V
- Rente langlopende leningen	- 1.357	- 1.440	- 1.434	6 V
- Rente kortlopende leningen	- 286	21	288	266 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	743	- 624	697	1.321 V
- Bespaarde rente	1.438	1.377	1.377	-
- Saldo kostenplaatsen	- 688	- 1.993	- 672	1.321 V
- Overige financiële middelen	- 8	- 8	- 8	0 V
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	77.111	77.538	79.364	1.826 V
Lokale belastingen				
Onroerende-zaakbelasting	6.908	6.944	6.782	- 162 N
Hondenbelasting	194	194	189	- 5 N
Toeristenbelasting	442	442	496	54 V
Forensenbelasting	801	830	843	13 V
Totaal Lokale belastingen	8.345	8.410	8.310	- 101 N
Dividenduitkeringen				
BNG	74	132	132	-
ROVA	270	324	324	-
Enexis	258	218	217	- 1 N
Attero	-	-	-	-
CBL Vennootschap - finale uitkering Escrow Fonds	-	14	15	1 V
Verkoop Vennootschap - agio uitkering Essent/RWE	-	162	162	-
Wadinko	65	65	65	-
Rendo	1.499	1.499	1.499	-
Vitens	169	231	231	-
Overig/verschil afronding	- 1	- 1	- 1	- 1 N
Totaal dividenduitkeringen	2.334	2.644	2.644	- 1 N

Onvoorzien / Saldo begroting 2016

Het beeld voor onvoorzien en de stelposten algemene uitkering over 2016 ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Onvoorzien		Saldo ultimo 2016
Onvoorzien incidenteel		
Primitieve begroting		-
Totaal Onvoorzien incidenteel en structureel		-
Saldo begroting 2016		
0. Primitieve begroting		36
1. Perspectiefnota 2016		2.269
2. Najaarsnota 2016		1.279
3. Amendement Najaarsnota 2016		- 150
Tussenstand na Najaarsnota 2016		3.434
4. Circulaires Algemene Uitkering (september /december)		63
Afronding		
Totaal Saldo begroting 2016		3.497
Stelposten algemene uitkering		
0. Primitieve begroting		-
Totaal Stelposten algemene uitkering		-
Totaal onvoorzien / saldo begroting		3.497

3. Toelichting op de balans

3.1 Toelichting op de vaste activa

ACTIVA

VASTE ACTIVA

bedragen x € 1.000

Vaste Activa	31-dec-2015	31-dec-2016
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	-	-
Totaal Immateriële vaste activa	-	-
Materiële vaste activa		
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	200	192
Investeringen met economisch nut	58.125	57.477
Investeringen met econ.nut waarvoor een heffing kan worden geheven	33.120	33.090
Investeringen met economisch nut in erfpacht uitgegeven	721	581
Totaal Materiële vaste activa	92.165	91.341
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstekking aan deelnemingen	838	1.246
Leningen aan deelnemingen	4.655	3.011
Leningen aan openbare lichamen	300	225
Leningen aan woningbouwcorporaties	11.323	10.534
Overige langlopende leningen	2.366	2.642
Totaal Financiële vaste activa	19.483	17.658
Totaal vaste activa	111.648	108.998

Materiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 31-12- 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen/ Bijdragen derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2016
Maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwk. werken maatschapp. nut	-	-	-	-	-	-
Overige materiele vaste activa maatschappelijk nut	200	60	- 60	- 8	-	192
Totaal Maatschappelijk nut	200	60	- 60	- 8	-	192
Economisch nut						
Bedrijfsgebouwen economisch nut	34.947	4.558	- 2.699	- 1.226	-	35.579
Grond-, weg- en waterbouwk. werken economisch nut	1.976	15	-	- 128	-	1.863
Gronden en terreinen economisch nut	2.328	65	-	- 24	-	2.369
Gronden en terreinen in erfpacht economisch nut	721	-	- 139	-	-	581
Investeringen bijzondere scholen economisch nut	9.379	-	-	- 434	-	8.945
Machines, apparaten en installaties economisch nut	1.366	187	-	- 588	-	965
Overige materiele vaste activa economisch nut	5.152	44	-	- 439	-	4.756
Overige MVA Grondexploitatie	2.635	-	-	-	-	2.635
Vervoermiddelen economisch nut	336	121	-	- 97	-	360
Woonruimten economisch nut	6	-	-	- 2	-	4
Totaal Economisch nut	58.846	4.991	- 2.839	- 2.939	-	58.059

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 31-12- 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen/ Bijdragen derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2016
Economisch nut, dekking door heffing						
Grond-, weg- & waterbouwk. werken econ.nut heffing	32.189	1.386	- 45	- 1.256	-	32.274
Machines, apparaten en install. econ.nut heffing	551	6	-	- 89	-	468
Overige materiële vaste activa econ.nut heffing	124	-	-	- 24	-	100
Vervoermiddelen economisch nut heffing	20	-	-	- 3	-	16
Bedrijfsgebouwen economisch nut heffing	51	-	-	- 5	-	46
Gronden en terreinen economisch nut heffing	187	-	-	-	-	187
Totaal Economisch nut, dekking door heffing	33.120	1.392	- 45	- 1.377	-	33.090
Totaal materiële vaste activa	92.165	6.443	- 2.944	- 4.324	-	91.341

Economisch nut

Bedrijfsgebouwen

De investeringen van € 4.558.000 hebben betrekking op investeringen in herbouw drie gymlokalen RSG Tromp Meesters, aankoop theatergebouw de Meenthe, nieuwbouw sportaccommodatie SVBS en Uitbreiding kleedaccommodatie vv Oranje Zwart. De vermindering van € 2.699.000 is gevolg van brandschade uitkering voor drie gymlokalen RSG Tromp Meesters en boekwaarde van verkochte gebouwen Tukseweg 144-148.

Gronden en terreinen economisch nut

De investering van € 65.000 heeft betrekking op aankoop percelen grond Hoofstraat 6 en 8 te Oldemarkt.

Erfpacht

De vermindering van € 139.000 heeft betrekking op overdracht van bloot eigendom van erfpacht Brigade 6 te Steenwijk.

Machines, apparaten en installaties economisch nut

De investeringen van € 187.000 hebben betrekking op verschillende investeringen in de informatievoorziening en tractie.

Vervoermiddelen

De investeringen van € 121.000 hebben betrekking op investeringen in de bedrijfsauto's en een trekker.

Overige materiële vaste activa grondexploitatie

Een deel van de boekwaarde van de grondexploitaties worden onder de materiële vaste activa opgenomen. Dit vanwege voorschriften van het BBV. Deze schrijven voor dat complexen waarover nog geen raadsbesluit is genomen of daar waar geen plannen op de korte termijn voorliggen, de boekwaarde onder materiële vaste activa moet worden gebracht.

Bedragen x € 1.000

Grondexploitatie : Materiële Vaste Activa	Boek- waarde 31-12- 2015	Van BIE	Inves- teringen	Opbreng- sten	Dekking verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2016	Boek- waarde per m2 in euro's
Gronden MVA							
90 Strategische voorraad	2.635	-			-	2.635	n.v.t.
Totaal Gronden MVA	2.635	-	-	-	-	2.635	
Nog te maken kosten						-	
Nog te verwachten opbrengsten						2.753	
Verwacht Resultaat					Voordelig	118	

De totale boekwaarde bedraagt € 2.635.000 en bestaat uit:

• Zuidveen	€ 187.000
• Oosterbroek	€ 441.000
• Giethoorn Noord 3e en 4e fase	€ 111.000
• Wouters	€ 230.000
• Noordermaten	€ 149.000
• Haagje west	€ 110.000
• Blankenham	€ 61.000
• Zandbelt	€ 68.000
• Molenkampen III	€ 204.000
• De Schans	€ 1.074.000
	€ 2.635.000

Op deze gronden mag op basis van de voorschriften geen rente en kosten meer worden toegerekend.

Economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven

In 2014 is het BBV aangepast. Hierin is opgenomen dat met ingang van 2014 alle investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven separaat in de balans tot uitdrukking moeten worden gebracht. Dit geldt voor alle investeringen op het gebied van afval, rioleringen en begraven. De vermeerderingen hebben betrekking op investeringen van rioleringen.

Grond-, weg- & waterbouwkundige werken (economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven)

De investeringen van grond- weg- en waterkundige bouwwerken hebben betrekking op diverse investeringen op het gebied van rioleringen.

Financiële vaste activa

bedragen x € 1.000						
Financiële vaste activa	Boek- waarde 31-12- 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2016
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	838	408	-	-	-	1.246
Leningen aan woningbouwcorporaties	11.323	-	-	- 789	-	10.534
Leningen aan deelnemingen	4.655	-	-	- 1.644	-	3.011
Leningen aan openbare lichamen (GR, Prov., gem.)	300	-	-	- 75	-	225
Overige langlopende leningen	2.366	293	-	- 18	-	2.642
Totaal financiële vaste activa	19.483	702	-	- 2.526	-	17.658

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

De kapitaalverstrekking aan deelnemingen per 1 januari heeft betrekking op het aandelenkapitaal van de NV Noordwestgroep, de Bank voor Nederlandse Gemeenten, de ROVA en enkele overige kleine deelnemingen van respectievelijk € 545.000, € 182.000, € 66.000 en € 45.000 (totaal € 838.000).

In 2016 is voor € 408.000 aan aandelen verworven tegen aflossing van een langdurende geldlening van de voormalige EDON, nu Enexis waardoor de kapitaalverstrekking ultimo 2016 € 1.246.000 bedraagt.

Leningen aan woningbouwcorporaties

De omvang van de leningen aan woningcorporaties is in 2016 met bijna € 0,8 miljoen afgenomen tot € 10.534.000. De schuldrestant van Woonconcept ultimo 2016 is ruim € 839.000. De restantschuld van Wetland Wonen bedraagt ultimo 2016 ruim € 9.695.000. In 2016 zijn er geen extra aflossingen door de instellingen verricht.

Leningen aan openbare lichamen

Aan de IGSD is een lening van € 750.000 verstrekt. Deze wordt in 10 termijnen afgelost.

Leningen aan deelnemingen

In 2016 is er tot een bedrag van € 1.644.000 afgelost. Dit door € 408.000 omzetting in aandelen Enexis, € 264.000 van Vitens en € 972.000 van Enexis tranche C lening.

De saldi van de uitstaande leningen per 31 december bestaan uit:

- Achtergestelde lening ROVA € 1.011.000
- Lening Vitens € 1.319.000 aflossingen van € 264.000 per jaar
- Enexis tranche D € 680.000 wordt afgelost in 2019

Overige langlopende leningen

De overige leningen zijn de leningen aan ambtenaren, de roeivereniging en de startersleningen, die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) worden verstrekt.

Tot en met 2016 hebben wij het totaalbedrag van € 2.538.000 aan verstrekte Startersleningen overeenkomstig voorschriften geactiveerd. Dit bedrag bestaat uit € 2.405.000 overdrachten aan de SVn en € 133.000 rentebij-schrijvingen door renteontvangsten tot en met 2016.

In het jaar 2016 bedroeg de rentebij-schrijving € 43.000. Daarnaast is een bedrag van € 250.000 aan de SVn overgemaakt om de continuering van startersleningen mogelijk te maken.

Bij de stichting is per ultimo 2016 nog een bedrag van € 550.000 beschikbaar om startersleningen te verstrekken. Dit bedrag is hoger dan verwacht omdat in het tweede halfjaar voor ongeveer € 230.000 is afgelost.

3.2 Toelichting op de vlottende activa

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

bedragen x € 1.000

Voorraden	31-dec-2015	31-dec-2016
Onderhanden werk		
Bouwgronden in exploitatie	24.444	20.742
Totaal voorraden	24.444	20.742

Bouwgronden in exploitatie:

De ontwikkeling van de boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt:

bedragen x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Boek- waarde 31-12- 2015	Inves- teringen / van NIEG	Opbreng- sten	Resultaat afgesloten complexen	Winst- uitname	Dekking verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2016
Woningbouw							
05 Woldmeenthe	-	1	-	-	-	-	1
15 Heetveld	274	11	131	-	-	-	154
19 Noordwal	818	142	797	-	-	-	163
27 Ossenzijl Hoofdstr/Hilligerspoort	-			-	-	-	-
36 Terrein Kornputkazerne	15.381	99	938	-	-	-	14.542
44 Oosterbroek Oldemarkt	813	62	190	-	-	-	685
46 Willemsoord uitbreiding	188	1	-	-	-	-	189

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Boek- waarde 31-12- 2015	Inves- teringen / van NIEG	Opbreng- sten	Resultaat afgesloten complexen	Winst- uitname	Dekking verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2016
52 Giethoorn-Nrd 1e en 2e fase	-	49	-	-	-	-	49
58 Blokzijl Noordermaten	78	37	-	-	-	-	115
61 Overhavendijk Kuinre	205	3	-	-	-	-	208
66 Molenkampen	1.012	541	220	-	-	-	1.333
68 Scheerwolde	590	7	-	-	-	-	597
Afronding	3	1	-	-	-	-	4
Totaal Woningbouw	19.362	954	2.276	-	-	-	18.040
Industrieterreinen							
11 Oostmeentherand	-	2	-	-	-	-	2
25 Blokzijl	-	5	-	-	-	-	5
29 Ossenzijl v.d. Veenweg	-	-	-	-	-	-	-
38 Bedrijventerrein Hooijdijk-Zuid	-	13	122	-	109	-	-
41 Bedrijventerrein Kanaalweg Blokzijl	166	7	92	-	-	-	81
42 Mr.Z.ter Steghestraat	367	12	17	-	-	59	303
57 Novac	213	27	126	-	-	56	58
63 Oldemarkt Boterberg Zuid	1.123	13	24	-	-	-	1.112
67 Weg van Rollecate Vollenhove	1.131	9	-	-	-	-	1.140
Afronding	1	1	1	-	-	-	1
Totaal Industrieterreinen	3.001	89	382	-	109	115	2.702
Overig							
35 Eesveense Hooilanden	2.081	63	-	-	-	2.144	-
47 Belt-Schutsloot	-	-	-	-	-	-	-
60 Strategische voorraad	-	-	-	-	-	-	-
Afronding							
Totaal Overig	2.081	63	-	-	-	2.144	-
Totaal	24.444	1.106	2.658	-	109	2.259	20.742
Nog te maken kosten							- 12.802
Nog te verwachten opbrengsten							41.493
Verwacht resultaat						Voordelig	7.949

De nog te maken kosten en opbrengsten van alle complexen zijn gebaseerd op de nog uit te voeren werkzaamheden en te verkopen gronden. De grondslag voor de lasten is de bij de programmabegroting 2017 - 2020 gehanteerde kostenniveau en faseringen. Dit geldt ook voor de opbrengsten, evenwel met uitzondering van het complex Noordwal. Door de versnelde uitgifte in 2016 is de looptijd van dit complex verkort tot en met 2026.

Opgemerkt dient te worden dat met de mogelijke invoering van de vennootschapsbelasting met ingang van 2016 de positieve resultaten negatief worden beïnvloed door de invoering van deze heffing. Het nadeel kan tot 25% van de winst oplopen. Hierbij moet worden vermeld dat de berekening van deze Vpb plicht niet is gebaseerd op de huidige boekwaarde, maar geschiedt op basis van de cashflow discount methode berekende startbalans van alle complexen.

Over het jaar 2016 zal voor het eerst aangifte gedaan moeten worden voor de vennootschapsbelasting. Gezien de verliezen die afgelopen jaar genomen zijn, welke ook fiscaal worden doorvertaald, zal er over 2016 geen vennootschapsbelasting afgedragen te hoeven worden. Door het ontbreken van een definitieve afspraak met de belastingdienst bestaat ten aanzien van deze verwerking nog een onzekerheid.

De voorschriften geven aan dat voldoende financiële buffer nodig is om eventuele toekomstige verliezen te kunnen opvangen. Deze omvang van de risico's op basis van de Risman methode bedraagt ultimo 2016 € 3.094.000 (ultimo 2015, € 3.183.000). De omvang van de Algemene reserve grondexploitatie omvat de minimale omvang van € 3,5 miljoen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met rentetypische looptijd van < 1 jaar bedragen:

bedragen x € 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	31-dec-2015	31-dec-2016
Vorderingen op openbare lichamen		
Vorderingen op openbare lichamen	7.206	6.651
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	7.206	6.651
Overige vorderingen		
Debiteuren algemeen	3.733	2.675
Debiteuren belastingen	2.050	1.451
Overige vorderingen	1.335	923
Totaal Overige vorderingen	7.118	5.049
Voorziening oninbaarheid		
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	- 1.142	- 1.366
Totaal Voorziening oninbaarheid	- 1.142	- 1.366
Totaal uitzettingen < 1 jaar	13.182	10.334

De vorderingen op openbare lichamen hebben betrekking op nog te ontvangen bedragen van provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en een nog te ontvangen bedrag van btw compensatiefonds (€ 5,975 miljoen) per 1 juli 2017 over het jaar 2016.

De omvang van de openstaande posten van debiteuren belastingen ultimo 2016 is ten opzichte van ultimo 2015 met € 600.000 afgenomen.

De voorziening dubieuze debiteuren is toegenomen met € 224.000, met name veroorzaakt door een hoger financieel risico van een projectontwikkelaar.

Overige vorderingen

bedragen x € 1.000

Overige vorderingen	31-dec-2015	31-dec-2016
St. Waterrecreatie: Huur 2015 / 2016	45	45
Noordwestgroep: Afrekening 2015	200	-
Nedvang: Vergoeding afvalstromen	216	439
IGSD: Afrekening 2015	874	-
ROVA: Afrekening 2016		332
ROVA: Verbrandingsbelasting		39
Diverse instellingen: Vergoeding kabels en leidingen		64
Plaatselijk belang: spelen speelvoorzieningen		6
Afronding	-	- 2
Totaal overige vorderingen	1.335	923

Liquide middelen

bedragen x € 1.000

Liquide middelen	31-dec-2015	31-dec-2016
Kas- en banksaldi	61	60
Totaal liquide middelen	61	60

Dit betreft het creditsaldo van twee bankrekeningen.

Overlopende activa

bedragen x € 1.000

Overlopende activa	31-dec-2015	31-dec-2016
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel		
Transitoria-NTO voorschotbedragen van het Rijk	-	314
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	-	314
Nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel		
Transitoria-NTO bedragen van overige overheid	-	804
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	-	804
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen		
Nog te ontvangen rente	101	73
Ten onrechte ontvangen bedragen belastingen	- 3	- 3
Vooruitbetaalde bedragen	128	129
Nog op te leggen aanslagen belastingen (for./toer./afrek. afval.)	1.961	1.922
Totaal Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	2.187	2.122
Totaal overlopende activa	2.187	3.240

Door wijziging in de voorschriften moeten nog te ontvangen bedragen van de EU, het rijk en overige Nederlandse overheden separaat in de balans worden toegelicht.

bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	31-dec-2015	Toevoegen	Ontvangen bedragen	31-dec-2016
Ministerie BZK; Rijksbijdrage onderzoek Explosieven	-	132	-	132
Ministerie SZW: Rijksbijdrage Bbz	-	182	-	182
Totaal nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	-	314	-	314

- Rijksvergoeding onderzoek explosieven € 132.000 conform raadsvoorstel van januari 2017.
- Rijksvergoeding BBZ afrekening 2016 van 182.000.

De nog te ontvangen bedragen van overige overheden bestaand uit:

bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen voorsch. van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	31-dec-2015	Toevoegen	Ontvangen bedragen	31-dec-2016
Provincie Overijssel: Actie verkeersveiligheid	-	15	-	15
Provincie Overijssel: Vrije tijdseconomie	-	141	-	141
BVO IJsselland : Afrekening 2016	-	222	-	222
IGSD: Afrekening 2016	-	372	-	372
Gemeente Zwartewaterland / Kampen : Detachering	-	54	-	54
Totaal nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid	-	804	-	804

- Provinciale bijdrage van € 15.000 voor actie verkeersveiligheid
- Provinciale bijdrage vrije tijdseconomie van € 141.000
- Afrekening van de BVO IJsselland 2016 ten bedrage van € 222.000
- Afrekening 2016 van de IGSD van € 372.000
- Gemeente Zwartewaterland en Kampen: detachering € 54.000

De nog te ontvangen rente heeft betrekking op de per 31 december verschuldigde rente van verstrekte geldleningen over de periode van de vervaldatum tot ultimo van het jaar, de zogenaamde transitorische rente.

De nog op te leggen aanslagen over 2016 van forensenbelasting, toeristenbelasting, riool grootverbruik en de afrekening van de gescheiden inzameling van respectievelijk € 830.000, € 442.000, € 180.000 en € 470.000 worden met ingang van 2015 onder de overlopende activa opgenomen.

3.3 Toelichting op de vaste passiva

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen Vermogen & Voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 31-12-2015	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	20.485	8.885	- 4.376	24.995
Algemene reserves grondexploitatie	4.000	2.260	- 2.760	3.500
Bestemmingsreserves onderwijs	5.473	-	- 4.655	818
Bestemmingsreserves overig	21.525	4.699	- 4.422	21.803
Saldo rekening * 1)	5.528	4.042	- 5.528	4.042
Totaal reserves	57.011	19.886	- 21.741	55.157

* 1) Onder 'Saldo rekening' staat de onttrekking vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het vorige boekjaar. De toevoeging betreft het resultaat van het lopende dienstjaar.

De omvang van de reserves is per 31 december 2016 € 55,2 miljoen (31 december 2015 € 57,0 miljoen). Dit is exclusief de door de raad beschikbare investeringskredieten ter grootte van € 4,7 miljoen¹² die nog niet (volledig) tot uitvoering zijn gekomen.

In bijlage 8 wordt per reserve de mutatie naar aard, reden en omvang weergegeven. Bij verschillende bestemmingsreserves ontbreekt een bestedingsplan en voldoen hierdoor in theorie niet aan het criterium van bestemmingsreserve. Voorbeelden hiervan zijn de reserve leefbaarheid, kernenbeleid en volkshuisvesting.

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 31-12-2015	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2016
Voorzieningen	5.398	3.601	- 2.365	6.633
Totaal voorzieningen	5.398	3.601	- 2.365	6.633

In bijlage 1 wordt het totaal van de voorzieningen per voorziening weergegeven. De totale omvang van € 6.633.000 kan worden opgesplitst in vier onderdelen:

1. Voorzieningen voor egalisatie van tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. Deze hebben een omvang van € 3.267.000 (2015: € 2.526.000) en wordt ook in het Programma thuis nader toegelicht.
2. De voorziening Buddenbaum ter grootte van € 14.000. Dit is een voorziening gevormd vanuit een legaat voor de gemeente. Bestedingen worden op initiatief van de vereniging voor Paasloër belang ten laste van de voorziening gebracht.

¹² Conform bijlage 7

3. Voorzieningen voor de betaling van wachtgelden, overdrachten van pensioenen en pensioenen (vanaf 1-1-2015) van voormalige bestuurders met een totale omvang van € 2.609.000 (2015: € 1.792.000)
4. Voorzieningen ingesteld door de raad om meerjarige onderhoud van vastgoed / speeltoestellen te kunnen bekostigen. Deze voorzieningen hebben ultimo 2016 een omvang van € 743.000 (2015: € 1.066.000).

In bijlage 8 wordt per voorziening de mutaties naar aard, reden en omvang weergegeven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1 jaar

bedragen x € 1.000				
Vaste Schuld met een rentetypische looptijd > 1 jaar	31-dec-2015	Vermeerderingen	Aflossingen	31-dec-2016
Onderhandse leningen van binnenl. banken en overige fin. instellingen	71.674	-	- 5.241	66.432
Waarborgsommen	65	0	-	65
Totaal vaste schulden > 1 jaar	71.739	0	- 5.241	66.498

In 2016 is er geen langlopende geldlening aangetrokken. De aflossingen van € 5.241.000 hebben betrekking op de reguliere aflossingen, waarvan € 510.000 door Wetland Wonen (doorgeleende aangetrokken lening). Het totaalbedrag aan verschuldigde rente¹³ in 2016 bedroeg € 2.107.000. De totale omvang van de leningen bedraagt ultimo 2016 € 66.432.000.

Ingaande 2016 moeten waarborgsommen op grond van artikel 46 van het BBV onder vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1 jaar worden opgenomen. In de rekening 2015 waren deze nog onder overige schulden vermeld. Begin en ultimo 2016 is het bedrag aan waarborgsommen € 65.000.

3.4 Toelichting op de vlottende passiva

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van < 1 jaar

bedragen x € 1.000		
Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd < 1 jaar	31-dec-2015	31-dec-2016
Overige kasgeldleningen		
Kasgeldleningen	-	2.500
Totaal Overige kasgeldleningen	-	2.500
Banksaldi		
Bank- en girosaldi	4.629	736
Totaal Banksaldi	4.629	736
Overige schulden		
Crediteuren	6.683	6.087
Netto-uitkeringen WMO	-	937
Overige schulden	4	10
Totaal Overige schulden	6.687	7.034
Totaal vlottende schulden < 1 jaar	11.316	10.270

Per 31 december 2016 heeft de gemeente Steenwijkerland een kasgeldlening afgesloten van € 2,5 miljoen. Bij de bank staan we debet voor € 736.000. Het nog te betalen bedrag van € 937.000 heeft betrekking op betalingen zorg in natura en nog te verwachten afrekeningen 2016 van zorginstellingen.

¹³ Inclusief transitorische rente

Overlopende passiva

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-2015	31-dec-2016
Ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel		
Vooruitontvangen bedragen Rijk	-	1.142
Totaal Ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	-	1.142
Ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel		
Vooruitontvangen bedragen overige overheid	-	425
Totaal Ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	-	425
Nog te betalen bedragen		
Nog te betalen bedragen	3.401	2.267
Nog te betalen rente	853	770
Totaal Nog te betalen bedragen	4.254	3.037
Overige vooruitontvangen bedragen		
Vooruitontvangen bedragen	418	200
Vooruitontvangen subsidie Provincie	525	-
Vooruitontvangen bedragen SiSa	170	-
Netto-uitkeringen WMO	679	-
Overige overlopende passiva	15	12
Totaal Overige vooruitontvangen bedragen	1.806	212
Totaal overlopende passiva	6.060	4.817

bedragen x € 1.000

Ontvangen voorschotten vh Rijk met een spec. bestedingsdoel	31-dec-2015	Ontvangen bedragen	Vrijval/ Terugbetaling	31-dec-2016
Ministerie I&M : Spoorweglawaaai	-	980	- 55	925
Ministerie I&M : Geluid A woningen	-	232	- 40	192
Ministerie I&M : Geluid B woningen	-	25		25
Totaal ontvangen voorschotten van het Rijk	-	1.237	- 95	1.142

bedragen x € 1.000

Ontv. voorsch. overige Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	31-dec-2015	Ontvangen bedragen	Vrijval/ Terugbetaling	31-dec-2016
Provincie Overijssel : Ruimtelijke kwaliteit Willemsoord	-	16	- 4	12
Provincie Overijssel : Nationaal Park	-	184	- 70	114
Provincie Overijssel : Energieloket t/m 2019	-	50	-	50
Provincie Overijssel : Bomen binnenstad	-	41	- 13	28
Provincie Overijssel : Stadstuin Onnastraat	-	221	-	221
Totaal ontvangen voorschotten van overige Ned. overheid	-	512	- 87	425

bedragen x € 1.000

Nog te betalen bedragen	31-dec-2015	Vermeerderingen	Verminderen	31-dec-2016
Diversen, Subsidie monumenten	12	35	- 12	35
Provincie Overijssel, afrekening ISV I	10		- 10	-
Provincie Overijssel/ Diversen, subs. Duurzaamheid	20	20	- 20	20
IGSD: Afrekening 2014	681		- 681	-
Prov. Overijssel: Afrek. Convenant Woonservicegebieden	17		- 17	-
ROVA: Campagne Schoon	49		- 49	-
Woonconcept: Bijdrage woonservicegebieden	145		- 145	-
NTP Infra: Ossenzijlweg	40		- 40	-

bedragen x € 1.000

Nog te betalen bedragen	31-dec-2015	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	31-dec-2016
Platvorm Cultuureducatie: Subsidie 2015	45		- 45	-
ROVA: afrekening 2015	121		- 121	-
Zorginstellingen: Begeleiding 2015	635		- 635	-
Gem Zwolle: Beschermd wonen 2015	111		- 111	-
BVO: Tekort Jeugd 2015	262		- 262	-
ZONL: Maatwerkvoorziening 2015	410		- 410	-
ZONL: CJG 2015	114		- 114	-
St. Sportservice Steenwijkerland: Afrekening 2015	190		- 190	-
IGSD: Afrekening 2015	401		- 401	-
Ministerie van SoZawe: afrekening BBZ	31		- 31	-
NWG: Afrekening 2016		334		334
NWG: Frictiekosten 2016		73		73
ROVA: Afrekening 2016 afvalstromen evenementen		68		68
Accrete: Cultuureducatie		45		45
IKB 2016 (Individueel keuzebudget)		685		685
Woonconcept: Bouwimpuls Steenwijkerdiep		100		100
Gemeente Kampen: Inhuur		20		20
IGSD: afrekening 2016		738		738
Veiligheidsregio: afrekening veilig thuis		14		14
BVO IJsselland: afrekening 2016 expl / progr management		26		26
DVJ Infra en Milieu: Kerkplein Vollenhove		83		83
van Gelder: drukriolering Blankenham		107		107
Diversen	108	45	- 108	45
Afronding	- 1	-	-	- 1
Totaal	3.401	2.393	- 3.402	2.392

De nog te betalen rente van € 770.000 heeft betrekking op de per 31 december verschuldigde rente van aangetrokken geldleningen over de periode van de vervaldatum tot ultimo van het jaar, de zogenaamde transitorische rente.

Het verloop van de vooruit ontvangen bedragen in het jaar 2016:

bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen	31-dec-2015	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	31-dec-2016
Ministerie I&M geluidscherm	54		- 54	-
Ministerie I&M verkeerslawaaai	232		- 232	-
Gem. Zwolle: Kwalificatiebudget RMC	75		- 75	-
Min. I&M: Subs. Gevelmaatregelen, geluid	25		- 25	-
Vooruit ontvangen overige (niet overheid)	6	8	- 6	8
Gem. Zwolle: Huiselijk geweld	14		- 14	-
IGSD Sportplus 2015	12		- 12	-
Reatsheren van Orde: Brandschade RSG	-	193		193
	418	200	- 418	200
Provincie				
Prov. Overijssel: Convenant wonen	55		- 55	-
Prov. Overijssel: Subs. Energieloket	37		- 37	-
Prov. Overijssel: Nationaal Park Weerribben Wieden	184		- 184	-
Prov. Overijssel: Stadstuin Steenwijk	74		- 74	-
Prov. Overijssel: Kerkplein Vollenhove	90		- 90	-
Prov. Overijssel: SLOK	39		- 39	-
Prov. Overijssel: Pilot Openbare verlichting	19		- 19	-
Prov. Overijssel: Investeringsimpuls Recreatie	16		- 16	-
Prov. Overijssel: Versterking Vestingstad	3		- 3	-
Prov. Overijssel: Onderzoek strandje Vollenhovermeer	9		- 9	-

bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen	31-dec-2015	Vermeer-deringen	Verminder-ingen	31-dec-2016
Afronding	- 1		1	-
	525	-	- 525	-
SISA				
Prov. Overijssel: Investeren met gemeenten (IMG)	170		- 170	-
	170	-	- 170	-
Afronding	- 1	-	1	-
Totaal	1.112	200	- 1.112	200

3.5 Schatkistbankieren

In juli 2014 is in het staatsblad een nadere aanduiding gegeven van de op te nemen toelichting op het verplicht schatkistbankieren voor openbare lichamen. Gemeenten worden hierdoor verplicht om overtollige middelen aan te houden in 's rijks schatkist. In de praktijk houdt dit in dat saldi van bankrekeningen boven een drempelbedrag dagelijks worden overgeboekt op een bankrekening bij het rijk. Het drempelbedrag is afhankelijk van het begrotingstotaal van de gemeente. Zodra het tegoed van de rekeningcourantrekeningen bij met name de BNG hoger is dan het drempelbedrag, wordt dit automatisch doorgesluisd naar de schatkistrekening bij het rijk. In 2016 is dit zes maal gebeurd. In totaal ging het om een bedrag van plm. € 2,7 miljoen.

bedragen x € 1.000

Schatkistbankieren		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(1a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	280	6.582	2.385	9.069
(1b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(1) = (1a) / (1b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	3	72	26	99
Drempelbedrag					
(2a)	Begrotingstotaal verslagjaar	124.815	124.815	124.815	124.815
(2b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	124.815	124.815	124.815	124.815
(2c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-	-	-	-
(2) = (2b)*0,75% + (2c)*0,2% met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	936	936	936	936
(3a) = (2) > (1)	Ruimte onder het drempelbedrag	933	864	910	838
(3b) = (1) > (2)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

3.6 Garanties

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag van verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen is gebaseerd op de door de gemeente ontvangen saldoverklaringen. Ten aanzien van de niet verkregen opgaven is een schatting gemaakt. Dit omdat niet alle financiële instellingen, ondanks meerdere aanmaningen, voldoen aan hun verplichting om voor 1 maart 2016 saldoverklaringen te verstrekken.

Overzicht gegarandeerde leningen

Gewaarborgde leningen	bedragen x € 1.000				
	31-dec-2015		31-dec-2016		Garantstelling
	Bedrag	%	Bedrag	%	%
Woningcorporaties *1)	193.878	89,9%	188.563	91,1%	50%
Particuliere woningen *2)	3.750	1,7%	3.051	1,5%	
Bijzondere woonvormen	15.214	7,1%	14.354	6,9%	50%
Sportverenigingen	70	0,0%	67	0,0%	
Noordwestgroep	700	0,3%	700	0,3%	100%
Culturele instellingen *3)	1.712	0,8%	-	0,0%	100%
HVO	248	0,1%	245	0,1%	100%
Totaal	215.572	100,0%	206.980	100,0%	

* 1) De leningen van de woningbouwcorporaties zijn door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw gewaarborgd. In 2016 zijn geen nieuwe leningen verstrekt.
Jaarlijks worden de woningcorporaties financieel beoordeeld (t/m 2012 door Centraal Fonds Volkshuisvesting en vanaf 2013 overgenomen door Aedes, vereniging van woningcorporaties)
Het financiële beeld van de 3 opererende woningbouwcorporaties binnen de gemeente Steenwijkerland zijn ten opzichte van 2014 niet verbeterd. (Wetland Wonen, Woonconcept en Omnia Wonen)
Bij alle corporaties is er een beeld van een stijgend operationeel risico, evenwel lager dan de referentie-grootte en het landelijk gemiddelde. Bij Omnia Wonen is het risico per ultimo 2014 en 2015 hoger dan de referentiegrootte en het landelijk gemiddelde.

* 2) Het restantbedrag is inclusief het opgebouwde spaarkapitaal van € 2.074.753.

* 3) De garantie heeft betrekking op verstrekte leningen aan "De Meenthe". In januari 2016 heeft de raad een besluit genomen om " De Meenthe" aan te kopen. Dit is in 2016 gerealiseerd. De garantie van de leningen is hierdoor ultimo 2016 komen te vervallen.

In 2016 is er geen beroep gedaan op de borgstelling van de door de gemeente Steenwijkerland gewaarborgde leningen

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende niet uit de balans blijvende verplichtingen. Hieronder zijn alleen de leasecontracten opgenomen. Dit omdat er geen vaste richtlijnen zijn waaraan de niet uit de balans blijvende verplichtingen moeten voldoen. De leasecontracten zijn opgenomen omdat wij voor een periode ons contractueel hebben verplicht, waarbij wij **verplicht** zijn tot afname en betaling van de termijnen. Er bestaat onduidelijkheid aangezien wij veel raamovereenkomsten hebben, zonder volumeverplichtingen en het Nederlands recht geen onderscheid kent tussen raamovereenkomsten en raamcontracten terwijl Europese aanbestedingsregels dit onderscheid wel maken.

In het algemeen zijn er voor verschillende lopende investeringsprojecten (zonder hier een limitatieve opsomming op te nemen) overeenkomsten aangegaan. Voorbeelden hiervan zijn opdrachten in de grondexploitatie, investeringen in rioleringen, wegen, reconstructies en onderwijshuisvesting.

Leasecontracten:

- Afdrukapparatuur repro- en kantooromgeving : In 3 juli 2012 is voor de duur van 5 jaar (t/m 14 september 2017) een nieuw contract afgesloten. (€ 93.000 excl. btw per jaar)

Aangegane verplichte contracten:

- Brandverzekering : Ingaande 31 december 2016 is gebruik gemaakt van de mogelijkheid van verlenging met 3 jaar van het contract voor brandverzekering (voorschot 2017 € 171.000, jaarlijkse indexering Troostwijk) (free 2017 € 8.000)

Kredietfaciliteiten:

- Bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten heeft de gemeente de mogelijkheid om € 12.000.000 debet te staan. De kasgeldlimiet bedroeg in 2016 € 10,6 miljoen. Wij hebben binnen deze kredietfaciliteiten geopereerd.

Gewaarborgde geldleningen:

- Op 13 december 2016 heeft de raad van de gemeente Steenwijkerland bij amendement besloten tot het garanderen van een door de BNG te verstrekken lening van maximaal € 650.000 aan de Stichting 't Olde Maat Uus. Op 20 december 2016 heeft het college van B&W besloten om onherroepelijk en onvoorwaardelijk borg te staan voor alle verplichtingen uit hoofde van deze lening.

Grondexploitatie:

Negatieve liquiditeit van de contracten aan van der Wiel en afnameplicht van grond door van Wijnen.

Niet uit de balans blijvende rechten

In deze jaarrekening is op grond van de door de commissie BBV verschenen nota faciliterend grondbeleid het complex Eeserwold geheel afgeboekt. De boekwaarde is nu 0. Hier staat evenwel tegenover dat de anterieure overeenkomsten nog steeds van kracht zijn. Deze overeenkomsten hebben een omvang van € 4.130.000 per ultimo 2016. Als gevolg van de voorbereiding en vaststelling van een nieuw bestemmingsplan zullen deze overeenkomsten wel een wijziging ondergaan. Dit omdat de overeenkomsten gerelateerd zijn aan het aantal gerealiseerde woningen.

De opgelegde eigen bijdragen van het CAK liggen € 85.000 (2015: € 25.000 / 2016: € 60.000 hoger dan de geïnde bijdragen. Aangezien de opgelegde bijdragen maandelijks verschillen en de gemeente geen inzicht heeft in deze specificatie is de geïnde bijdrage in de rekening verantwoord.

Bijlagen

Bijlage 1: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Gemeenteraad van gemeente Steenwijkerland

Verklaring betreffende de jaarrekening

De verklaring voor de gemeente Steenwijkerland wordt omstreeks 20 juni verwacht. Dit omdat de controle bij de BVO IJsselland nog niet is afgerond. Deze verklaring wordt rechtstreeks verzonden naar de gemeenteraad en wordt na vaststelling van de jaarstukken 2016 in de definitieve versie integraal opgenomen.

Bijlage 2: Investerings met gemeenten (IMG)

In de rekening 2015 is verantwoording afgelegd over de financiële afrekening van de laatste twee IMG projecten. In 2016 is deze verantwoording ook financieel overeenkomstig afgerond.

In totaal zijn veertien IMG projecten uitgevoerd waarbij in totaliteit een bedrag van € 24,4 miljoen is geïnvesteerd. De verdeling tussen de provincie Overijssel en de gemeente Steenwijkerland bedraagt respectievelijk € 10,3 miljoen en € 13,1 miljoen.

Het totale financiële beeld van het IMG programma:

Voortgang projecten	Bedragen x € 1.000		
	Besteed tlv provinciale middelen	Besteed tlv gemeentelijke middelen	Totale bestedingen
• Vollenhoverbrug	500	175	675
• Elektrisch varen	609	609	1.218
• Herinrichting Gasthuispoort	1.077	1.626	2.703
• Centrum ontwikkeling Vollenhove	1.925	3.239	5.164
• Spijkervetpanden	306	131	437
• Pilot dekkend glasvezelnetwerk (breedband)	100	32	132
• Herontwikkeling Locatie School B	175	194	369
• Duurzame mobiliteit WaterReijk	204	75	279
• De Meenthe	2.417	3.431	5.848
• Vlasschuur	277	162	439
• Rams Woerthe	560	240	800
• Duurzaamheid gemeentehuis	785	772	1.557
• Centrum ontwikkeling Kuinre	740	1.619	2.359
• Historische kwaliteit Blokzijl	585	810	1.395
	10.260	13.115	23.375

Bijlage 3: Verloop reserves en Voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 31-12-2015	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve				
Algemene reserve - vaste buffer	7.471	4	-	7.475
Algemene reserve - vrij besteedbaar	12.315	8.881	- 4.281	16.915
Bedrijfsreserve	699	-	- 95	605
Totaal Algemene reserve	20.485	8.885	- 4.376	24.995
Algemene reserves grondexploitatie				
Algemene reserve Grondbedrijf	4.000	2.260	- 2.760	3.500
Totaal Algemene reserves grondexploitatie	4.000	2.260	- 2.760	3.500
Bestemmingsreserves onderwijs				
Decentralisatie huisvesting onderwijs	5.473	-	- 4.655	818
Totaal Bestemmingsreserves onderwijs	5.473	-	- 4.655	818
Bestemmingsreserves overig				
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	500	-	- 268	232
Kunstobjecten	445	50	- 25	470
Oudheidkamer	23	-	-	23
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	799	-	- 214	585
Reserve Gebiedsgerichte projecten	205	-	- 1	204
Reserve grote projecten	74	-	- 10	64
Reserve impuls gelden	-	800	- 94	706
Reserve kernenbeleid	215	38	- 78	175
Reserve koppengeld	287	28	- 43	272
Reserve leefbaarheidsprojecten	896	-	- 469	427
Reserve opbrengst Wavin-gelden	150	-	-	150
Reserve opvangen effecten decentralisatie's (3D's)	2.165	2.031	-	4.196
Reserve startersleningen	2.155	250	-	2.405
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	1.862	1.445	- 1.862	1.445
Reserve volkshuisvesting	11.206	58	- 940	10.324
Reserve zorg & wonen voor bej.in vm. gem.IJsselham	544	-	- 544	-
Totaal Bestemmingsreserves overig	21.525	4.699	- 4.547	21.678
Saldo rekening				
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	5.528	4.042	- 5.528	4.042
Totaal Saldo rekening	5.528	4.042	- 5.528	4.042
Totaal reserves	57.011	19.886	- 21.866	55.032

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 31-12-2015	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2016
Egalisatievoorziening reiniging	349	1.713	- 891	1.171
Voorziening riolering (exploitatie)	804	343	- 284	863
Voorziening riolering (investeringen)	1.373	22	- 161	1.234
Vz Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	898	400	- 720	578
Vz betaalde pensioenen wethouders	419	56	- 20	455
VZ Buddenbaum	14	0	-	14
Vz onderhoud speelvoorzieningen	169	-	- 4	165
Vz overdracht wethouderspensioenen	1.048	635	-	1.683
Vz wachtgelden collegeleden 2001-2006/2010-2014	325	432	- 286	471
Totaal voorzieningen	5.398	3.601	- 2.365	6.633

Bijlage 4: Mutaties reserves per programma

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - Alle programma's	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016
Toevoegingen	- 2.951	- 13.385	- 15.844
Onttrekkingen	2.547	28.736	21.866
Totaal mutatie reserves	- 405	15.351	6.021

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 55
Algemene reserve	-	-	- 75
Totaal Toevoegingen	-	-	- 130
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	30	30
Algemene reserve	-	51	44
Reserve volkshuisvesting	-	3	3
Totaal Onttrekkingen	-	85	77
Totaal mutatie reserves	-	85	- 53

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 271
Reserve kernenbeleid	-	- 38	- 38
Algemene reserve Grondbedrijf	- 1.407	- 100	- 2.260
Reserve koppengeld	-	- 28	- 28
Reserve startersleningen	-	- 250	- 250
Totaal Toevoegingen	- 1.407	- 415	- 2.846
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	845	845
Algemene reserve	219	2.565	974
Reserve gebiedsgerichte projecten	-	27	-
Reserve volkshuisvesting	300	3.711	853
Reserve grote projecten	-	24	10
Reserve kernenbeleid	7	154	78
Reserve leefbaarheidsprojecten (accommodatiefonds)	-	165	68
Algemene reserve Grondbedrijf	-	500	2.760
Reserve zorg & wonen voor bej. in vm. gem.IJsselh.	-	544	544
Reserve koppengeld	-	96	43
Reserve impuls gelden	-	425	11
Totaal Onttrekkingen	526	9.058	6.185
Totaal mutatie reserves	- 881	8.642	3.339

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves -	Primitieve	Actuele	Rekening
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	Begroting	Begroting	2016
Toevoegingen			
Decentralisatie huisvesting onderwijs	- 364	-	-
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	- 350	- 932
Algemene reserve	-	- 4.600	- 4.600
Kunstobjecten	- 50	- 50	- 50
Reserve opvangen effecten bestuurs-akkoord	-	- 330	- 330
Totaal Toevoegingen	- 414	- 5.330	- 5.912
Onttrekkingen			
Decentralisatie huisvesting onderwijs	-	5.060	4.655
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	603	603
Algemene reserve	225	3.159	2.224
Reserve volkshuisvesting	-	83	83
Kunstobjecten	29	43	25
Reserve leefbaarheidsprojecten (accommodatiefonds)	-	681	401
Reserve opbrengst WAVIN-gelden	-	150	-
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	-	263	214
Oudheidskamer	-	1	-
Reserve impuls gelden	-	192	37
Totaal Onttrekkingen	254	10.236	8.243
Totaal mutatie reserves	- 160	4.906	2.331

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves -	Primitieve	Actuele	Rekening
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Begroting	Begroting	2016
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 187
Algemene reserve	- 9	- 880	- 9
Totaal Toevoegingen	- 9	- 880	- 196
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	356	356
Algemene reserve	600	1.003	354
Fonds leaderplus (leader 2014-2020)	-	240	8
Reserve gebiedsgerichte projecten	-	178	1
Reserve grote projecten	-	47	-
Reserve impuls gelden	-	100	34
Totaal Onttrekkingen	600	1.924	752
Totaal mutatie reserves	591	1.045	556

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves -	Primitieve	Actuele	Rekening
5. Financiën en bedrijfsvoering	Begroting	Begroting	2016
Toevoegingen			
Algemene reserve	- 86	- 4.197	- 4.197
Reserve volkshuisvesting	-	- 58	- 58
Reserve opvangen effecten bestuurs-akkoord	- 90	- 1.701	- 1.701
Algemene reserve - vaste buffer	-	- 4	- 4
Reserve impuls gelden	- 800	- 800	- 800
Totaal Toevoegingen	- 976	- 6.760	- 6.760
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	28	28
Algemene reserve	1.166	1.406	687
Fonds leaderplus (leader 2014-2020)	-	260	260
Concernreserve	-	199	95
Te verdelen rekeningsaldo	-	5.528	5.528
Reserve impuls gelden	-	12	12
Totaal Onttrekkingen	1.166	7.433	6.609
Totaal mutatie reserves	190	673	- 151

Bijlage 5: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves

Per 1 juli 2013 is het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) aangepast. Ingaande het rekeningsjaar 2013 moet de rekening melding maken van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van de reserves. Op basis van deze informatie kan de provincie Overijssel een beter inzicht krijgen in het wel of niet materieel sluiten van de jaarrekening.

Onderstaand geven wij per programma de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves weer. Per programma wordt daar waar sprake is van structurele mutaties een korte toelichting gegeven.

bedragen x € 1.000

Structurele baten en lasten -	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom				
Saldo van baten en lasten (structureel)				
Lasten	- 4.095	- 4.328	- 4.157	171 V
Baten	624	594	844	250 V
Saldo van baten en lasten (structureel)	- 3.471	- 3.734	- 3.313	421 V
Mutatie reserves (structureel)				
Toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves (structureel)	-	-	-	-
Structureel resultaat	- 3.471	- 3.734	- 3.313	421 V

Geen structurele toevoegingen en of onttrekkingen opgenomen.

bedragen x € 1.000

Structurele baten en lasten -	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis				
Saldo van baten en lasten (structureel)				
Lasten	- 48.014	- 43.120	- 41.878	1.241 V
Baten	18.501	14.679	12.651	- 2.028 N
Saldo van baten en lasten (structureel)	- 29.513	- 28.440	- 29.227	- 787 N
Mutatie reserves (structureel)				
Toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekkingen	7	6	6	0 V
Mutatie reserves (structureel)	7	6	6	0 V
Structureel resultaat	- 29.506	- 28.434	- 29.221	- 786 N

De onttrekking van € 6.000 heeft te maken met de kapitaallasten van geactiveerde investeringen met economisch nut van kernenbeleid.

bedragen x € 1.000

Structurele baten en lasten -	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen				
Saldo van baten en lasten (structureel)				
Lasten	- 64.359	- 60.665	- 58.288	2.377 V
Baten	12.622	12.883	15.303	2.420 V
Saldo van baten en lasten (structureel)	- 51.737	- 47.782	- 42.985	4.797 V
Mutatie reserves (structureel)				
Toevoegingen	- 414	- 50	- 50	-
Onttrekkingen	29	29	19	- 10 N
Mutatie reserves (structureel)	- 385	- 21	- 31	- 10 N
Structureel resultaat	- 52.122	- 47.803	- 43.016	4.787 V

Structureel wordt in de begroting een bedrag van € 50.000 in het kunstfonds gedoteerd en € 29.000 onttrokken voor exploitatie / aanschaf van kunst. In de rekening 2016 is deze afname van de reserve beperkt tot € 19.000 omdat er minder kosten zijn gemaakt.

bedragen x € 1.000

Structurele baten en lasten - 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten (structureel)				
Lasten	- 2.600	- 2.570	- 2.413	157 V
Baten	92	516	609	94 V
Saldo van baten en lasten (structureel)	- 2.508	- 2.054	- 1.804	251 V
Mutatie reserves (structureel)				
Toevoegingen	- 9	- 9	- 9	-
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves (structureel)	- 9	- 9	- 9	-
Structureel resultaat	- 2.517	- 2.063	- 1.813	251 V

Geen structurele toevoegingen en of onttrekkingen opgenomen.

bedragen x € 1.000

Structurele baten en lasten - 5. Financiën en bedrijfsvoering	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten (structureel)				
Lasten	- 129	- 5.433	- 6.703	- 1.270 N
Baten	88.877	90.915	91.789	874 V
Saldo van baten en lasten (structureel)	88.748	85.482	85.086	- 396 N
Mutatie reserves (structureel)				
Toevoegingen	- 176	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves (structureel)	- 176	-	-	-
Structureel resultaat	88.572	85.482	85.086	- 396 N

Geen structurele toevoegingen en of onttrekkingen opgenomen.

Totaal:

bedragen x € 1.000

Structurele baten en lasten - Alle programma's	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2016	Verschil
Saldo van baten en lasten (structureel)				
Lasten	- 119.198	- 116.115	- 113.439	2.676 V
Baten	120.717	119.586	121.196	1.610 V
Saldo van baten en lasten (structureel)	1.519	3.470	7.757	4.286 V
Mutatie reserves (structureel)				
Toevoegingen	- 600	- 59	- 59	- 0 N
Onttrekkingen	36	35	25	- 10 N
Mutatie reserves (structureel)	- 563	- 24	- 34	- 10 N
Structureel resultaat	956	3.447	7.723	4.276 V

Bijlage 6: Afgesloten projecten

bedragen x € 1.000

Afgesloten projecten > 10.000		Afwijking
Geactiveerde projecten		
Brede school de Zuidwester		200 V
Sporthal 2012		60 V
Rioolinvestering		18 V
Tractiemiddelen: Bedrijfsauto's 2016		- 15 N
Vorbereidingskrediet rioolinvestering		- 38 N
Nazorgkrediet rioolinvestering		- 10 N
Tractiemiddelen: Snipperaar 2014		12 V
Hoofdstraat 6-8 Oldemarkt		- 65 N
Totaal geactiveerde projecten		162 V
Projecten ten laste van reserves afgesloten		
Dorpsplannen 2014: Blankenham		28 V
Renovatie de Landerijen		173 V
Hoofdstraat 6-8 Oldemarkt		66 V
OHV 2014: Openbaar Onderwijs Algemeen		15 V
Renovatie De Ploats		21 V
Renovatie Dorpshuis De Slinger		144 V
Renovatie De Buuzepolle		22 V
ILG - onderhoud voor behoud		171 V
Aanpassingen / beheer gemeentelijke gebouwen		14 V
Projecten ten laste van reserves (ivm BBV ingaande 2017 geactiveerd)		
Bruggen BSBV 36/37		83 V
Canneveltstraat kwadrant 3- 4		154 V
Wijkvisie Steenwijk West		202 V
Realisatie Steenwijkerdiep		73 V
Realisatie Steenwijkerdiep (stelpost)		1.840 V
Herinrichting Onnastraat 32-41		80 V
Molenstraat		419 V
Opwaarderen sportaccommodaties 2015-2018		134 V
Totaal Projecten ten laste van reserves		3.639 V
Totaal Afgesloten projecten		3.801 V

Om zo volledig mogelijk verantwoording af te leggen en de raad maximaal te informeren is ingaande 2014 een overzicht opgenomen van afgesloten projecten.

Verschil moet hierbij worden gemaakt tussen geactiveerde projecten en projecten ten laste van reserves.

Geactiveerde projecten

Op geactiveerde projecten wordt afgeschreven hetgeen inhoudt dat het voordeel van € 162.000 niet ten gunste van de rekening komt, maar over meerdere jaren, afhankelijk van de afschrijvingstermijnen, als voordeel in de kapitaallasten terugkomt in de begroting 2017 en verder. Investerings < € 20.000 worden op grond van onze nota Afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen in 1 termijn afgeschreven.

In de rekening 2016 zijn specifiek de investeringen in beeld gebracht die op grond van de BBV voorschriften ingaande 2017 geactiveerd moeten worden. Deze zijn per 31 december 2016 afgesloten en vervolgens als restantkrediet als geactiveerde investeringen in bijlage 7 overgezet naar 2017.

In de begroting 2017 - 2020 is ook al op deze ontwikkeling geanticipeerd. Op dit moment zijn er nog steeds ontwikkelingen waarbij onduidelijkheid bestaat of een investering moet worden geactiveerd of niet. Afhankelijk van de daadwerkelijke invulling van de kredieten zal met instemming van de raad bijstelling plaatsvinden.

Projecten ten laste van reserve

Bij projecten ten laste van reserves worden tekorten niet afgedekt door een hogere bijdrage van de reserve. De raad heeft een bepaald budget beschikbaar gesteld, een eventuele overschrijding komt ten laste van het resultaat 2016. Indien geen bijdragen van reserves meer begroot zijn, kan er een voordelig resultaat ontstaan. Deze komt ten gunste van de rekening. Er kunnen drie situaties ontstaan bij het afsluiten van projecten ten laste van reserves:

1. Tekorten komen ten laste van de rekening.
2. Overschotten worden niet ten gunste van de reserve gebracht, maar komen ten gunste van de rekening.
3. Afgeronde projecten, met een restantkrediet, worden afgesloten. Het voordeel komt niet ten gunste van de rekening, maar de onttrekking van de reserve wordt bij afsluiten lager. Het voordeel blijft in de reserve beschikbaar voor nieuwe door de raad goedgekeurde projecten.

Bijlage 7: Restantkredieten: Ten laste van reserves / Geactiveerde investeringen

Bij de vaststelling van de rekening geven wij u inzicht in de nog beschikbare kredieten per ultimo van het jaar. In onderstaande tabel zijn alle investeringen van > € 20.000 opgenomen.

Het afronden van deze beschikbare investeringen heeft gevolgen voor de omvang van de reservepositie van de gemeente. Ultimo 2016 bedraagt de omvang van onze reserves € 55,2 miljoen. Op basis van de door de raad beschikbaar gestelde en nog uit te voeren kredieten ultimo 2016 zal deze reservepositie afnemen met € 4,710 miljoen naar € 50,5¹⁴ miljoen

bedragen x € 1.000	
Restantkredieten ten laste van Reserves > € 20.000	Rekening 2016
Drank en Horecavergunningen	91
Onderzoek explosieven	65
Ontmoetingsplein kerkplein Vollenhove	54
Kwaliteitsverb. Stedelijk groen	43
Multifunctioneel veld Blokzijl	24
Verfraaiing entree Sint Jansklooster	28
Duurzame dorpen	95
Structuurvisie 2011	66
Ontwikkeling locatie Capelleschool	88
Sociale atlas	24
Tukseweg 129-131	145
Kerkstraat 13-17	185
Herinrichting Onnastraat 32-40	105
Panden gedempte Turfhaven	448
Stadstuin en Onnastraat	150
Stimuleren wonen en herverkaveling	94
Koloniën van weldadigheid	75
Aansluiting welstandsnota aan bestemmingsplannen	63
Sloop gymzaal Oostermeenthe	26
OHV 2013: Preventief Onderhoud op Kop	25
OHV 2014: Openbaar Onderwijs Op Kop	212
Fusieschool Giethoorn	33
OHP 2014: Bijzonder Onderwijs Accrete	95
OHP 2014: Bijzonder Onderwijs Catent	21
Renovatie Sport accommodatie Giethoorn	38
Renovatie Sportaccommodatie SVBS 2015	93
Renovatie Sport accommodatie Giethoorn	30
Waterhuishouding Sportvelden	209
t Olde Maat Uus	25
Dorpshuis De Skulpe	94
Dorpshuis De Zandbelt	85
Frictiekosten IGSD / NWG	49
Buurtcirkels	30
Hoe lang zult u wonen	100
Gele gebieden Ossenzijl	- 871
Parkmanagement	183
Breedband	90
Impuls rietlandbeheer in W. en W.	25
Landinrichting NWO Scheerwolde	22
Landinrichting 3e uitv module	155
Transport	2.612

¹⁴ Dit is exclusief de raadsbesluiten 2016 waarbij investeringen ten laste van de reserves beschikbaar zijn gesteld.

bedragen x € 1.000

Restantkredieten ten laste van Reserves > € 20.000		Rekening 2016
Transport		2.612
Ruimtelijke ontwikkeling Beulakerpolder		47
Gele gebieden Beulakerpolder		63
Vrije tijdseconomie (bebording)		83
Leader programma 2014-2020		232
Nationaal Park O meting		50
Sanering Matthijs Kiersstraat		131
BAG/BGT, Kadaster		75
Impulsgelden		192
Nationaal Actieplan Sport en Bewegen		36
Digitaliseren Bouwvergunningen		44
Doorontwikkeling E dienstverlening		630
Informatiebeveiliging		21
Digipost		98
Diversen < € 20.000		271
Totaal restantkredieten ten laste van reserves		4.585

bedragen x € 1.000

Restantkredieten geactiveerd > € 20.000		Rekening 2016
Nieuwbouw Onderwijs Expertise Centrum 2010		144
Schiesling snipperaar 2015		36
Vervanging vrijverval riool Blokzijlerdijk Blankenham		603
Iveco +kraan (BT-ZZ-43) 2016		90
2 auto's (Ford Transit) 2016		100
Ontwikkeling bedrijfskritische applicaties 2016		34
Nieuwbouw sportaccommodatie SVBS 2015		96
Uitbreiding kleedaccommodatie vv Oranje Zwart 2016		9
Totaal bijdragen derden inzake riolering 2016		846
Gemalen 2016: vervanging gemalen en minigemalen		54
Diversen < € 20.000		6
Projecten ten laste van reserves (ivm BBV ingaande 2017 geactiveerd)		
Bruggen BSBV 36/37		83
Canneveltstraat kwadrant 3- 4		154
Wijkvisie Steenwijk West		202
Realisatie Steenwijkerdiep		73
Realisatie Steenwijkerdiep (stelpost)		1.840
Herinrichting Onnastraat 32-41		80
Molenstraat		419
Opwaarderen sportaccommodaties 2015-2018		134
Totaal restantkredieten geactiveerd		5.003

Bijlage 8: Mutaties in de reserves en voorzieningen

In aanvulling op de informatie in bijlage 3 geven wij u onderstaand informatie over de mutaties per reserve en per voorziening.

Reserves:

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Stand per 01-01-2016	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2016
Algemene reserve - vaste buffer	7.471			
Verdeling Rekeningsaldo 2015 (RB 3 juli 2016)		4		
Algemene reserve - vaste buffer	7.471	4	-	7.475
Algemene reserve vrij besteedbaar	12.315			
Van Reserve Onderwijshuisvesting		4.600		
Van Reserve Fonds Leader 2014-2020		256		
Verdeling Rekeningsaldo 2015 (RB 3 juli 2016)		3.855		
Ondernemersfonds		9		
Conform raadsbesluit te best 2014 BGT		75	- 31	
Voorfinanciering Gov-United		86		
Begroting 2014 - 2017: jaarschijf 2016			- 286	
Fusieschool Giethoorn			- 145	
Nationaal Actieplan Sport en Bewegen			- 118	
PPN 2014: Toeristisch parkeren tlv AR			- 90	
Begroting 2015 - 2017: Opvangen rijkstaken			- 100	
Gemeentewinkel			- 2	
Digitaliseren Bouwvergunningen			- 32	
Doorontwikkeling E dienstverlening			- 150	
Informatiebeveiliging			- 24	
Selectie Burgemeester			- 12	
Onderzoek Explosieven			- 57	
Pilot openbare Verlichting			- 78	
Onderhoud Kooibrug			- 60	
Herinr. Tukseweg / Welkoop			- 26	
Herinr Osselzijlweg			- 6	
Ontmoetingsplein kerkplein Vollenhove			- 160	
Onderhoud Kademuur Blokzijl			- 193	
Kwaliteitsverbetering stedelijk groen			- 1	
Structuurvisies 2010 / 2011			- 17	
Ontwikkelen Voorpoortplein			- 49	
Canneveltstraat kwardrant 3- 4			- 0	
Wijkvisie Steenwijk- west			- 262	
Woonvisie			- 32	
Stationsomgeving Steenwijk			- 2	
Panden gedempte Turfhaven			- 3	
Molenstraat			- 5	
Sloop vrm gem huis Oldemarkt			- 4	
Sloop gymzaal			- 17	
Sportaccommodatie Het Diep			- 5	
Renovatie sportaccommodatie SVBS 2015			- 6	
Renovatie sportaccommodatie Giethoorn			- 3	
Renovatie sportaccommodatie Oranje Zwart			- 198	
Renovatie sportaccommodatie vv Kuinre			- 205	
Waterhuishouding sportvelden			- 106	
Dorpshuis De Zandbelt			- 31	
Doorijdockhouse De Meenthe			- 25	
Aanvulling negatief vermogen De Meenthe			- 200	
Versterking fragiele organisatie De Meenthe			- 100	

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Stand per 01-01-2016	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2016
Plan van aanpak IGSD			- 1.013	
Hulp bij huishouding			- 11	
ILG - onderhoud voor behoud			- 45	
Aanp. / beheer gem. gebouwen			- 13	
Steenwijk Vestingstad			- 17	
Parkmanagement			- 79	
Vitale bedrijfsterreinen			- 38	
Onderzoek Breedband			- 5	
Breedband			- 10	
Proj. Elect. Varen rondvaartboten			- 12	
Gele gebieden Ossenzijl			- 28	
Gele gebieden Beulakerpolder			- 9	
Resterende gele gebieden			- 5	
Vrije tijdseconomie			- 146	
Sanering M. Kiersstraat			- 5	
Algemene reserve vrij besteedbaar	12.315	8.881	- 4.281	16.915
Bedrijfsreserve	699			
Vrijval SPP tgv AR (NJN en REK)				
Digitaliseren Bouwvergunningen en Burgerlijke stand			- 11	
Digipost			- 83	
Bedrijfsreserve	699	-	- 95	605
Algemene reserve Grondbedrijf	4.000			
Perspectiefnota			- 500	
Aanvulling ARG 3,5 miljoen		2.150		
Grondexploitatie : Winstnemingen 2016		109		
Grondexploitatie : Verliesnemingen 2016			- 2.260	
Algemene reserve Grondbedrijf	4.000	2.260	- 2.760	3.500
Decentralisatie huisvesting onderwijs	5.473			
Ten gunste van AR vrij besteedbaar			- 4.600	
OHV 2014: Openb Onderwijs Op Kop			- 27	
Bestemmingsplan Onderwijs vz Beulakerweg			- 17	
OHP 2015 2 jr MOP			- 4	
Sloop Gymlokaal Sportlaan 20			- 8	
Decentralisatie huisvesting onderwijs	5.473	-	- 4.655	818
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	500			
Deel ten gunste van AR vrij besteedbaar			- 256	
Leaderprogramma 2014 -2020			- 11	
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	500	-	- 268	232
Kunstobjecten	445			
Dotatie Kunstobjecten cf Begroting		50		
Kunstobjecten			- 19	
Tentoonstelling Rams Woerthe			- 6	
Kunstobjecten	445	50	- 25	470
Oudheidkamer	23			
Oudheidkamer	23	-	-	23
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	799			
Frictiekosten IGSD / NWG			- 214	
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	799	-	- 214	585

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Stand per 01-01-2016	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2016
Reserve gebiedsgerichte projecten	205			
Landinrichting NWO Scheerwolde			- 1	
Reserve gebiedsgerichte projecten	205	-	- 1	204
Reserve grote projecten	74			
Woldpoort			- 10	
Reserve grote projecten	74	-	- 10	64
Reserve kernenbeleid	215			
Dorpsplannen 2015		38		
Dorpspl. 2012: Ontm. plaats kerkplein			- 30	
Dorpspl. 2014: Speel/ Spel Ossenzijl			- 5	
Dorpspl. 2014: AED project			- 2	
Dorpspl. 2015: Bijdrage "De Landerijen"			- 8	
Dorpspl. 2015: Fontein park Old Ruitenborg			- 5	
Dorpspl. 2015: Spelen in Giethoorn-Zuid			- 7	
Dorpspl. 2015: Plein Kuinre			- 14	
Dorpspl. 2015: Jonenweg 2e fase			- 0	
Kapitaallasten kernenbeleid			- 6	
Reserve kernenbeleid	215	38	- 78	175
Reserve koppengeld	287			
Dorpsplannen: Gespaard koppengeld 2016		28		
Tekort Koppengeld 2016			- 5	
Dorpspl. 2012: Ontm. plaats kerkplein			- 2	
Dorpspl. 2013: Vollenhove kunst			- 10	
Dorpspl. 2013: Tuk evenemententerrein			- 8	
Dorpspl. 2014: AED project			- 6	
Dorpspl. 2014: Speel/spel voorzieningen Willemsoord			- 1	
Dorpspl. 2015: Bijdrage "De Landerijen"			- 5	
Dorpspl. 2015: Spelen in Giethoorn-Zuid			- 2	
Dorpspl. 2015: Plein Kuinre			- 5	
Reserve koppengeld	287	28	- 43	272
Reserve leefbaarheidsprojecten	896			
Drank en Horecavergunningen			- 29	
Dorpspl. 2013: Tuk evenemententerrein			- 2	
Dorpspl. 2014: Speel/spel voorzieningen Willemsoord			- 5	
Dorpspl. 2015: Bijdrage "De Landerijen"			- 8	
Dorpspl. 2015: Plein Kuinre			- 4	
Dorpspl. 2015: Berging Ijsclub Dwarsgracht			- 20	
Dorpshuis "De Slinger"			- 126	
Dorpshuis "De Skulpe"			- 1	
Dorpshuis "De Zandbelt"			- 109	
Renovatie "De Buuzepolle"			- 164	
Reserve leefbaarheidsprojecten	896	-	- 469	427
Reserve opbrengst Wavin-gelden	150	-	-	
Reserve opbrengst Wavin-gelden	150	-	-	150
Reserve opvangen eff. decentralisatie's (3D's)	2.165			
Primitieve begr. Reserve bestuursakkoord		90		
Verdeling Rekeningssaldo 2015 (RB 3 juli 2016)		1.611		
Hulp bij huishouden		330		
Reserve opvangen eff. decentralisatie's (3D's)	2.165	2.031	-	4.196

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Stand per 01-01-2016	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2016
Reserve startersleningen	2.155	250	-	
Reserve startersleningen	2.155	250	-	2.405
Reserve impuls gelden	-			
Primitieve begroting 2016		800		
Rente Impuls gelden			- 12	
Blijf mobiel beurs			- 7	
Fablab en onderwijs			- 10	
Duurzame dorpen			- 5	
Stimuleren wonen en herverkaveling			- 6	
Interventie kwetsbare jongeren			- 20	
Merkontwikkeling Nationaal park			- 34	
Reserve impuls gelden	-	800	- 94	706
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	1.862			
Najaarsnota 2016 (amendement)		350		
Te bestemmen 2016 (RB 11 april 2017)		1.095		
Inzet te bestemmen 2015			- 1.862	
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	1.862	1.445	- 1.862	1.445
Reserve volkshuisvesting	11.206			
Verdeling Rekeningssaldo 2015 (RB 3 juli 2016)		58		
Voorlichting. prom. wooncompagne SWL			- 3	
Canneveltstraat kwardrant 3- 4			- 0	
Collectief Part. Ondrachtgeversschap			- 10	
Wijkvisie Steenwijk West			- 422	
Realisatie Steenwijkerdiep			- 43	
Renovatie de Landerijen			- 44	
Hoofdstraat 6-8 Oldemarkt			- 84	
Starterlening 2014			- 250	
Renovatie Dorpshuis "De Slinger"			- 83	
Reserve volkshuisvesting	11.206	58	- 940	10.324
Reserve zorg & wonen bej. in vm. gem.IJsselham	544			
Renovatie Dorpshuis "De Slinger"			- 544	
Reserve zorg & wonen bej. in vm. gem.IJsselham	544	-	- 544	-
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	5.528			
Rekeningsresultaat 2016		4.042		
Verdeling Rekeningsaldo 2015 (RB 3 juli 2016)			- 5.528	
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	5.528	4.042	- 5.528	4.042
Totaal	57.011	19.886	- 21.866	55.032

Voorzieningen:

bedragen x € 1.000

Mutatie voorzieningen	Stand per 01-01-2016	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2016
Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	898			
Onderhoud ten laste van voorziening cf begroting			- 634	
Onderhoud 2016 tlv / tgv voorziening		400	- 86	
Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	898	400	- 720	578
Onderhoud speelvoorzieningen	169			
Onderhoud ten gunste van voorziening cf begroting			- 4	
Onderhoud 2016 tlv / tgv voorziening				
Speelvoorzieningen	169	-	- 4	165
Riolering (Investerings)	1.373			
Onttrekking cf begroting (100% dekking)			- 161	
Resultaat kapitaallasten 2016		22		
Riolering (Investerings)	1.373	22	- 161	1.234
Riolering (Exploitatie)	804			
Lagere opbrengst rioolheffing 2016			- 16	
Exploitatiesaldo riolering 2016		68		
Project Blokzijl Baggeren		250		
Waterwegen en Waterkeringen		25		
Exploitatie 2016 baggeren, schouwsloten, vaarwegenbeheer			- 208	
Project Tukseweg			- 30	
Overstortloggers			- 30	
Riolering (Exploitatie)	804	343	- 284	863
Egalisatievoorziening reiniging	349			
Onttrekking t.b.v. 100% dekking		416	- 766	
Exploitatiesaldo afval 2016		342		
Opbrengst Verbrandingsbelasting ROVA		39		
Opbrengst CV Kapitaal Essent		916		
Bijdrage project "Mooi Schoon"			- 8	
Lagere opbrengst Afvalstoffenheffing			- 71	
Bijdrage duurzaam afvalbeheer			- 46	
Egalisatievoorziening reiniging	349	1.713	- 891	1.171
Buddenbaum	14	0		
Buddenbaum	14	0	-	14
Betaalde pensioenen Wethouders	419			
Betaalde pensioenen Wethouders			- 20	
Extra dotatie 2016		56		
Betaalde pensioenen Wethouders	419	56	- 20	455
Overdracht pensioenen wethouders	1.048			
Dotatie cf begroting		95		
Extra dotatie 2016		540		
Overdracht pensioenen wethouders	1.048	635	-	1.683
Wachtgelden Collegeleden	325			
Dotatie voorziening 2016		432		
Betaald wachtgeld 2016			- 286	
Wachtgelden Collegeleden	325	432	- 286	471
Totaal	5.398	3.601	- 2.365	6.633

Bijlage 9: SISA, verantwoording specifieke uitkeringen

In de jaarrekening 2016 moet verantwoording worden afgelegd over de rechtmatige besteding van specifieke uitkeringen. Over het verantwoordingsjaar zijn 6 regelingen voor de gemeente van toepassing.

Foutenevaluatie SISA

In deze tabel dienen de bevindingen opgenomen te worden met informatie over (mogelijke) consequenties voor de vaststelling van de specifieke uitkering door het rijk of voor het jaarverslag van het rijk. De volgende fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Fouten en onzekerheden 2016				
Nr	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	Fout	€ 0	
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	Onzekerheid	€ 0	
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï (inclusief bestrijding spoorweglawaaï)	Fout	€ 0	
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï (inclusief bestrijding spoorweglawaaï)	Onzekerheid	€ 0	
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Fout	€ 0	
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Onzekerheid	€ 0	
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2015	Fout	€ 0	
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2015	Onzekerheid	€ 0	
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	Fout	€ 0	
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	Onzekerheid	€ 0	
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2015	Fout	€ 0	
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2015	Onzekerheid	€ 0	

 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 							
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking siSa - d.d. 10 januari 2017							
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteits-eisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04	
			€ 351.962	€ 37.100	€ 21.846	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	
I&M	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (jaar T-1)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05
			1 BSV 2011057251	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 IenM/BSK-2014/242478	€ 39.883	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	1 BSV 2011057251	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 IenM/BSK-2014/242478	€ 0	€ 44.903	€ 0	€ 165.000
			3 IenM/BSK-2016/242161	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, totaal 2015 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	1 BSV 2011057251	€ 47.000	€ 0	€ 0	€ 165.000
			2 IenM/BSK-2014/242478	€ 0	€ 44.903	€ 0	€ 0
			3 IenM/BSK-2016/242161	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeent edeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2015 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G3A / 01	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 135.103	€ 42.000	€ 36.019	€ 64.283	€ 32.331
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G3A / 07	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10		
			1 061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 0	€ 0	€ 0		